№ 11 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

פרייז 20 גראשען

Lodzer Tageblat

היינט 6 זייטען

לאָדזער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מאָנטאָג, פ׳ ויחי, י״ג טבת תר״צ | 13 stycznia 1930 r. | 23-טער יאַהרגאַנג.

פעלקער-בונד בעטראַכט היינט כותל-מערבי-פראַגע

הענדערסאָן דריקט אויס די האָפנונג, אַז דער ראַט וועט אַננעמען דעם ענגלישען פאָרשלאַג אין אַ פאָרם, וואָס זאָל נישט זיין געגען מאַנדאַט

כותל מערבי פראַגע פאַר׳ן פעלקער-בונד-ראַט

אויף דער היינטיגער נאָכמיטאָג זיצונג

ג ע נ ף, 12, (יט״א) דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער הענדערסאָן האָט היינט אויפגענומען פרעסע-פאָרשטעהער, פאַר וועלכע ער האָט אָפּגעגעבען פאָל־גענדע ערקלערונג: דער א״י מאַנדאַט לעגט אַרויף אויף ענגלאַנד אַ גרויסע פער־אַנטוואָרטליכקייט, ענגלאַנד ערוואַרט דעריבער, אַז דער פעלקער-בונד-ראַט וועט מיטהעלפען דער מאַנדאַט-מאַכט אין איהר שווערער אויפגאַבע און וועט העלפען איהר לעזען דאָס פראָבלעם פון כותל מערבי, עס איז פערשטענדליך דער פאַר־בעהאַלט, וואָס עס האָט די מאַנדאַט-קאָמיסיע צום ענגלישען פאָרשלאַג, וועגען צונויפרופען אַ ספּעציעלע אינטערנאַציאָנאַלע קאָמיסיע צו לעזען די דאָזיגע פראַ־גע. עס איז אָבער צו האָפען, אַז דער פאָרשלאַג וועט דאָך אָנגענומען ווערען אין אַ פאָרם, וואָס וועט נישט זיין אין סתירה צום א״י מאַנדאַט. די פראַגע — האָט הענדערסאָן פערענדיגט, וועט דיסקוטירט ווערען אויף דער מאָרגען׳דיגער נאָכמיטאָג זיצונג פונ׳ם ראַט פון פעלקער-בונד.

פ אַ ר י ז, 12, (ספּעצ.) בריאַן איז אָנגעקומען קיין גענף. עס זענען אויך שוין אָנגעקומען פיל דעלעגאַטען דערונטער די פוילישע דעלעגאַציע מיט מיניס־טער זאַלעסקי בראָש.

אויסער די פראַגען, וואָס שטעהען אויפ׳ן סדר היום, וועלען די דעלעגאַ־טען גופא אַריינטראָגען פערשידענע פונקטען צו בעטראַכטען.

15 יודען, דאָס איז איצט די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין חברון

ירושלים, 12. יאַנואַר. (יט״א) די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין חברון בעשטעהט איצט פון 15 יודישע אַרבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט ביים שטעלן מצבות אויף די קברים פון די קדושים. אחוץ דעם געפינט זיך אויך 1 יודישער פאָליציאַנט, וועלכער גיט אַכטונג אויף די אַרבייט.

געשטאָרבען דער איינציגער יודישער דיפּלאָמאַט פון די צאַרישע צייטען

לאָנדאָן, 12 יאַנואַר (יט״א) אין עלטער פון 66 יאָהר איז דאָ געשטאָר־בען גריגאָרי וואָלענטיק, דער איינציגער יוד אין דער צאַרישער דיפּלאָמאַטיע. וואָלענטיק האָט פיל יאָהרען פערנומען דעם אַמט פון האַנדעלס-אַטאַשע אין דער רוסישער אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן.

דראָטלאָזער טעלעגראַף אין מירון

ירושלים, 12 יאַנואַר (יט״א) אין מירון, אין דער שטאָט, וואו עס גע־פינט זיך דאָס קבר פון רבי שמעון בן יוחאי, האָט דאָס ענגלישע מיליטער פער־לעגט אַ סטאַנציע פון דראָטלאָזען טעלעגראַף.

א גרויסע שלום-אַקאַדעמיע אין דייטשלאַנד

אויפרוף פון פראָפ. איינשטיין פאַר׳ן וועלט-שלום

בערלין, 12 (יט״א)

היינט פּינטאָג איז אין דער געביידע פון דער מוזיק הויך-שול פאָרגעקומען אַ אַקאַדעמיע פון יודישען פרידענס-בונד. די אַקאַדעמיע האָט געעפענט דיר. אָסקאַר וואַסערמאַן, וואָס האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף די ציעלען און אויפגאַבען פון פרידענס-בונד. ער האָט צוגע־זאָגט, אַז דאָס יודענטום האָט די מיסיע צו פערשפרייטען דעם שלום געדאַנק אויף דער וועלט. די ירושה פון די נביאים שטעלט אונז אין די פאָדער־שטע רייהען אויסצוקעמפען דעם שלום.

אויף דער אַקאַדעמיע איז אויך געלייענט געוואָרען אַן אויפרוף פון פראָפ. אַלבערט איינשטיין, אין וועלכען עס ווערט פאָרגעשלאָגען צו שאַפען אַ פרי־דענס-קאַמף-שטייער אין דער הויך פון 1 מאַרק, וואָס זאָל בילדען דעם פרידענס בודזשעט, וואָס זאָל זיין אַ געגען גע־וויכט צו קריגס-בודזשעטען פון די רעגי־ערונגען.

אויף דער אַקאַדעמיע זענען אויך אַרויסגעטרעטען מיט שלום רעדעס פיל אַנדערע בעקאַנטע פערזענליכקייטען, צווישען זיי דער בעריהמטער יודיש־דייטשער שריפטשטעלער יאַקאָב וואַסערמאַן.

די באַנדיטען-באַנדע אין צפת ווערט ליקווידירט

ירושלים 32. יאַנואַר [יט״] קיין צפת איז אָפּקאָמאַנדירט געוואָרען אַן אָפּטיילונג רייטער-פּאָליציי, וועלכע אַרבייט צוזאַמען מיט׳ן מיליטער ביים ליקווידירען די באַנדיטען-באַנדע.

מאַנגעל אין כשר פלייש אין תל-אביב פערשאַרפט זיך

תל-אביב, 12 (יט״ע) דער מאַנגעל אין כשר פלייש, וואָס איז ענטשטאַ־נען צוליב׳ן רעגירונגס-פערבאָט צו שעכטען אין תל-אביב, אַנשטאָט ווי פריהער אין יפו, פערשאַרפט זיך כסדר.

די יודישע קצבים ווילען נישט אָפּטרעטען פון זייער בעשלוס מעהר נישט צו שעכטען און זיי ווילען אויך נישט לאָזען ברענגען קיין פלייש פון אַנדער־שוואו. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זענען פאָרגעקומען צוזאַמענשטויסען און איי־ניגע פערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען.

גרויסע שרפה אין א האָטעל

אלזשעריא, 12. (ב.) דאָ האָט אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה אין אַ האָטעל, וואָס איז נאָך ביז איצט נישט איינגעלאָשען. צוליב דעם וואָס אַרום ברענגענדיגען בנין האָט זיך פערזאַמעלט אַ גרויסער המון, איז אָנגעקומען אַ גרויסע אָפּטיילונג מיליטער וואָס האַלט די אָרדנונג

וויכטיג פאַר מחותנים!

אַלע ווייסען, אַז די גרויסע רענאָמע פון די „געברידער טויבע" איז נאָר צוליב דעם גרויסען קינסטלער אין מוזיק, דער בעוואוסטער ה׳

יעקל׳ע טויבע

נאָר אַ דאַנק דעם בעגאַבטען טאַלאַנטפולען זשעני געניסען די ג׳ מחותנים און געסט דאָס גרויסע גייסטיגע פערגעניגען אויף דער שמחה, ווייל ער בעצויבערט און בעגייסטערט אַלעמען מיט זיין שפּילען.

עס ווערט צוליב דעם בעקאַנט געמאַכט אַלע ג׳ מחותנים, אַז אויב זיי ווילען ווירקליך בעשיינען זייערע קינדער׳ס שמחות און פערשאַפען די געסט דעם גרעסטען תענוג, דאַרפען זיי זיך גיטיגסט ווענדען צו ה׳ יעקל׳ע טויבע פער־זענליך אין זיין וואוינונג אַל. 1 מאַי (פּאַסאַזש-שולץ) 18. — די אַלע, וואָס רופען זיך געברידער טויבע שפּילען אָהן ה׳ יעקל׳ע טויבע און האָבען קיין רעכט נישט אָנצונעמען התונות פאַר איהם. די ג׳ מחותנים, וואָס ווילען האָבען די קונסט-מוזיק פון ה׳ יעקל׳ע טויבע, דאַרפען זיך דעריבער גיטיגסט ווענדען אויס־שליסליך נאָר אויף דער אַדרעס אַלעיאַ 1-טער מאַי (פּאַסאַזש-שולץ) 18, שפּרעכ־שטונדען פון 11—1 פאַרמ. און 4—6 אָווענד.

בעמערק.: לויט וואונש ווערען אויסגעפיהרט אַלע נייעסטע מוזיק-שלאַגערס און נייעסטע טענץ. צוגענגליכע פרייזען.

בעקאַנטמאַכונג!

דערמיט מעלדען מיר מיט די געערטע בעפעלקערונג פון גרינעם-מאַרק ראַיאָן, אַז צוליב דעם אונדערהערטען פאַקט וואָס איז פאָרגעקומען פאָריגע וואָך אין שחט-הויז גרינעם-מאַרק 9. האָבען מיר בעשלאָסען נישט צו שחט׳ן ביי די יעניגע שוחטים ביז די פראַגע וועט ערלעדיגט ווערען דורכ׳ן ראַבינאַט און ועד הכשרות ביי דער יודישער גמינע אין לאָדז. און מיר שחט׳ן ביי שוחטים וואָס שטעהען אונטער די השגחה פון היגען ראַבינאַט.

מיט אַכטונג

די גענזלער פון גרינעם מאַרק

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנק־הייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָווענד.
בעזונדער „ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. H. Lajchter

צאָהן-כירורג
קיפער, דזשאָנסלעס גומען, צינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאָנאַ 9, טעל. 149-66 1 שטאָק פראָנט
נעהמט אָן פון 1.30—5 אָווענד.

ווינער אָרטאָפּעדישע פראַצאָווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט זך אַנכט לויט גיפּס-מאָדעלען הקלאָדקעס גבגען פלאַט-קאָסטליגצפיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטים
מ. ז. ו. גדאַנסקאַ 28. וו 1 פון 5—7 אָוונטע

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז
און לונגען-קראַנקהייט
קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאָכמ.

מאָרגען דינסטאָג, דעם 14 יאַנואַר ד. י., 12 אַ זייגער מיטאָג, צו דער דריטער שמערצליכער יאָהרצייט פון מיין ליבען מאַן, אונזער טייערען פאָטער און ברודער

נ״ע מרדכי יהושע ב״ר צבי חיים ז״ל

זעלמאַנאָוויטש

קומט פאַר אויפ׳ן בית החיים א הזכרה צו וועלכער אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער לאַנגיעהריגער מיטגליד

נ״ע

וואָלף קאָניעצקי

איז עלטער פון 54 יאָהר

די לויה קומט פאַר היינט, מאָנטאָג, י״ג טבת. 1 אַזייגער מיטאָג פון טרויער-הויז זאַוואַדסקאַ 6, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער:

דער לאָדזער רייזענדער פעראיין שענקיעוויטשאַ 3/5

Dr. med. Józef IMICH

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און קעהל-קאָפּ-קראַנקהייטען Moniuszki 1, tel. 20997
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 7.

לעזט און אַבאָנירט „לאָדזער טאָגעבלאַט"

אראבער גרינדען א פרא-מאנדאט-געזעלשאפט
אין סיריען און תימן ווערט צוגעגרייט אנ'אויפשטאנד

אראבער גרינדען א פרא-מאנדאט-געזעלשאפט

ירושלים, 12. יאנואר. (יט"א) די אראבישע פרעסע טיילט מיט וועגן א גרויסער שפאלטונג אין דער קריסטליך-מוסולמענישער געזעלשאפט. עס זאל זיך האבען געגרינדעט אנ'אראבישער פרא-מאנדאט-געזעלשאפט, צו וועלכער עס זאלען אויך געהערן פיל מיטגלידער פון אראבישען עקזעקוטיוו.

אראבער גרייטען צו אנ'אויפשטאנד אין סיריען און יעמען

ירושלים 12. יאנואר (יט"א) אין פיל לענדער פון מיטעלען מזרח קומען אן ידיעות וועגן א שטארקער אראבישער בעוועגונג געגען ענגלאנד און פראנקרייך. אין סיריען קומען פאר גרויסע פראטעסט-דעמאנסטראציעס געגען דער פראנצויזישער מאכט. דער סולטאן פון יעמען זאמעלט צונויף מיליטער ארויסצוטרעטען אין קאמף געגען ענגלישען מיליטער אין אראביען.

פראטעסט צום פרעמיער מאקדענאלד פון ענגליש-אראבישען קאמיטעט

קאונא, 12. (יט"א) דער ענגליש-אראבישער קאמיטעט צו בעשיצען דאס אראבישע א"י, האט אוועקגעשיקט א דעפעשע צום פרעמיער מאקדאנאלד און דעם אונטערשטאטס-סעקרעטאר פאר קאלאניעס, אין וועלכער עס ווערט פראטעסטירט געגען די ארעסטען, געגען שלאגען גייסטליכע און געגען דער גאנצער פאליטיק פון דער א"י רעגירונג לגבי די אראבער, וואס איז, זאגט זיך אין דער דעפעשע, א שאנד-פלעק פון דער ענגלישער יוסטיץ.

נחום סאקאלאוו אין לאדז
צוזאמען מיט ה' סאקאלאוו קומט אויך אלעקסאנדער גאלדשטיין

לויט די ידיעות, וואס עס זענען דערהאלטען געווארען, וועט דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ה' נחום סאקאלאוו אנקומען קיין לאדז דאנערשטאג נאכמיטאג מיט דער פאסברוקס-באהן. צוזאמען מיט ה' סאקאלאוו קומט אויך דער מיטגליד פון דער א"י דעלעגאציע און פארטרעטער פון קרן היסוד דירעקטאריום אין ירושלים, ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין.

נעכטען אוונד איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע, וועלכע פארנעהמט זיך מיט די פארבערייטונגען צום קבלת פנים פון די חשוב'ע געסט. עס איז אויסגעארבעט געווארען דאס פראגראם און ארדנונג פון דער פייערליכער אקאדעמיע, וואס וועט פארקומען דאנערשטאג 8,30 אוונד אין פילהארמאניע-זאל לכבוד דעם פרעזידענט סאקאלאוו און ד"ר גאלדשטיין. עס זענען אויך ארומגערעדט געווארען די פרטים פון ווייטערדיגען אויפענהאלט פון ה' סאקאלאוו אין אונזער שטאט. עס איז בעשלאסען געווארען איינצואָרדנען צוו. אנד. א גרויסע פערזאמלונג פון די ציוניסטישע און נאציאנאלע עסקנים און פארטרעטער פון פערשידענע ארגאניזאציעס מיט דער בעטייליגונג פון ה' סאקאלאוו און ד"ר גאלדשטיין.

ה' סאקאלאוו וועט פערבלייבען אין לאדז וואהרשיינליך ביז זונטאג.

פריינדליכער קבלת-פנים פאר נחום סאקאלאוו אין לעמבערג

לעמבערג, 12. (טעל.) היינט 9 פרוה איז אהער אנגעקומען דער פרעזידענט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע נחום סאקאלאוו.

צום וואקזאל זענען סאקאלאוו'ן געקומען מקבל פנים זיין די חשוב'סטע פערזענליכקייטען פון דער שטאט, פארשטעהער פון צעהנדליגער ארגאניזאציעס, פארשטעהער פון דער מאכט מיט'ן וואָיעוואדע גאליבאווסקי אין דער שפיץ און א גרויסער עולם.

סאקאלאוו איז געקומען צו דער לאנד. קאנפערענץ פון די מערב-גאליצישע ציוניסטען, וואס איז היינט געעפענט געווארען.

סאקאלאוו איז אויך ארויסגעטרעטען מיט א גייסטרייכער רעדע אויף א אימפאזאנטער אקאדעמיע, וואס האט צוגעצויגען פיל טויזענדער בעזוכער.

ציגיינער זיך פער'סמ'ט מיט אייל

טאראנאטא, 12. (סב.) א גרופע ציגיינער האט זיך פער'סמ'ט עסענדיג א שלעכטען אייל. 3 ציגיינער זענען באלד דערויף געשטארבען, 3 גוסס'ן.

די מחנה ארבייטסלאזע וואקסט
46,555 פאמיליעס אהן ברויט

(—) אין מלוכה'שען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט זענען רעגיסטרירט די היינטיגע וואך 46,555 ארבייטסלאזע.

בעת אין דער פאריגער וואך האט די צאהל פון די ארבייטסלאזע אין לאדזשער אינדוסטריע-ראיאן בעטראפען נאר 42,435. בלויז אין לאדז זענען היינטיגע וואך פערהאן 34,008 ארבייטסלאזע, אין פאביאניץ — 3,960, אין זגערזש — 3395, אין זדונסקא-וואליא 2087, אין טאמאשאוו — 2458, אין קאנסטאנטין 81, אין אלעקסאנדער — 353, אין רודא פאביאניץ — 213 ארבייטסלאזע.

פון אונטערשטיצונגען האבען די פאריגע וואך גענאסען נאר 20,166 ארבייטסלאזע, בלויז אין לאדז — 15357 ארבייטסלאזע. דערביי האבען די פערגאנגענע וואך פערלוירען אין לאדז זייערע בעשעפטיגונגען 4201 פערזאן.

צעהן-יעהריגער יובילעאום פון יודישען ישוב אין דאנציג

דאנציג (יטא) דעם 10 ה. ח. איז געווארען 10 יאהר זייט עס איז ענטשטאנען די דאנציגער פרייעשטאט און דערמיט דער איינציגער נייער יודישער ישוב, וואס האט זיך אלזייטיג ענטוויקעלט אלס א בעדייטענדע קהלה.

טעאטער און קונסט

לעצטע 2 טעג פון „געקליבענע פערל" און „ארדט"

צוליב דער פרעמיערע פון 2-טען פראגראם, וואס קומט פאר קומענדיגען דאנערשטאג אין „ארדט", ווערט מיטוואך דעם 15-טען נישט געשפילט. דער מיטוואכ'דיגער טאג ווערט אויסגענוצט אדורכצופיהרען די גרויסע פארבערייטונגען און די גענעראל-פראבע צום 2-טען פראגראם, וואס וועט זיין א שלאגער-פראגראם פון נייעם פיל צוגעזאגטען „ארדט".

היינט מאנטאג, און מארגען דינסטאג ווערט געשפילט צום לעצטען מאל דאס געמישטע פראגראם „געקליבענע פערל" וואס האט שטארק אויסגענומען ביים טעאטער-עולם.

די זיצונג פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע אין לאנדאן

לאנדאן, 12 יאנואר (יט"א) די בריטישע אויספארשונגס-קאמיסיע האט נעכטען אפגעהאלטען איהר ערשטע זיצונג, די בעראטונג איז געווען א געהיימע און איז פארגעקומען אין בנין פון קאלאניאל-אמט.

דער בעריכט ווערט ווארשיינליך ערשט פערעפענטליכט ווערן סוף חודש.

אראבער פערשטארקען זייער אקציע ביים כותל מערבי

ירושלים, 12 יאנואר (יט"א) די אראבער האבען איצט פערשטארקט זייער אקציע ביים כותל מערבי. נעכטען זענען צום כותל געקומען עטליכע יודישע פרויען בעטען פאר א קראנק קינד, זענען אנגעקומען אראבער און געפאדערט, אז זיי זאלען אוועק, ווייל די יודען טארען דא נישט בעטען.

ווען די פרויען האבען נישט געוואלט אוועק, האבען די אראבער גערופען פאליציי.

דייטשע רייכס-באנק פערקלענערט דעם דיסקאנטא-פוס

בערלין, 12. (סב.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון ראט פון דער דייטשער רייכס-באנק איז בעשלאסען געווארען צו פערקלענערען דעם דיסקאנטא-פוס אויף 6 און א האלב פראצענט.

אונטערשטעטישער טראמוואי קיין בזשעזשין

(וו) די טעג וועט פארקומען א קאנפערענץ וועגן אויפבויען א נייע טראמוויי-ליניע לאדז—בזשעזשין. ווי מיר הערען, וועט שוין היינטיגעס יאהר פערענדיגט ווערען די ליניע פון קאנסטאנטין קיין לוטאמירסק. די דאזיגע ליניע וועט זיין א פארטזעצונג פון דער ליניע לאדז-קאנסטאנטין. די ליניע פון לאדז קיין בזשעזשין, וועלכע מען הויבט אן בויען אין א באר וואכען ארום וועט טאקי הייאהר שוין פערענדיגט ווערען. חוץ מזה זענען פראיעקטירט טראמוואי-ליניעס מושין — פיעטריקאוו, פיעטריקאוו — בעלכאטאוו — פאביאניץ.

ספעציעלע שפייז-זאלען אין די שולען

(וו) דאס לאדזשער שול-קוראטאריום האט פעראָרדענט די שול-לייטער און אינספעקטארען, זיי זאלען אכטונג געבען, אז דאס עסען, וואס קינדער ברענגען מיט זיך אין שול, זאל זיין פערפאקט אין ריין פאפיר. צו דעם צוועק זאלען איינגעאָרדענט ווערען אין די שולען ספעציעלע שפייז-זאלען.

לעזט און אבאנירט דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

דעפ. יצחק גרינבוים אין לאדז

אויף א גרויסער ציוניסטישער פערזאמלונג ווערט אנגענומען א רעזאלוציע צו שטיצען דעם נייעם צ. ק.

מוצאי שבת איז אין לאקאל פון דער ציונ. ארג. פארגעקומען א פערזאמלונג פון די ציוניסטישע עסקנים, מיטגלידער פון דער לאדזער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

צו דער פערזאמלונג איז געקומען ספעציעל פון ווארשא דעפ. יצחק גרינבוים אלס פארטרעטער פון נייעם צענטראל-קאמיטעט פון דער ציונ. ארג. אין פוילען כדי צו בעקענען די לאדזער חברים מיט דעם ארבייטס-פראגראם און די אויפגאבען פון געוועהלטען צ. ק.

דעם פארזיץ האט געפיהרט ה' משה לימאן, ער עפענט די פערזאמלונג און בעגריסט דעם חשוב'ען גאסט, דעפ. גרינבוים צוערשט צוליב זיין 50-יעהריגען געבורטס-טאג יובילעאום און דערנאך צוליב'ן איבערנעהמען די לייטונג פון ניי-געוועהלטען צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.

דעפ. גרינבוים האלט דערויף א לענגערע רעדע ער שילדערט די ריכטליניען לויט וועלכע דער נייער צענטראל-קאמיטעט וועט פיהרען זיין ווייטערדיגע ארבייט אויף אלע געביטען הן אויפ'ן ציוניסטישען, הן קולטורעלען און הן אויפ'ן געביט פון דער לאנדעס פאליטיק, און שטעלט זיך בעזונדערס אפ אויף די אויפגאבען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען אין דער נאהענטסטער צוקונפט.

דעפ. גרינבוים ווענדעט זיך מיט א רוף צו די ציוניסטען אויף דער פראווינץ און בעזונדערס צו די לאדזשער חברים מיטצוהעלפען אין דער פעראנטוואָרטליכער ארבייט כדי צו ערמעגליכען דאס פערווירקליכען פון די גרויסע אויפגאבען וועלכע דער צ. ק. האט זיך געשטעלט.

דערויף נעמט א ווארט דעפ. ד"ר ראָזענבלאט. ער בעטאנט די נויטווענדיגקייט צו קאנסאלידירען דעם ציוניזם אין פוילען און צו פעראייניגען אלע כחות פאר פאזיטיווער ארבייט לטובת דעם ציוניזם און דעם אויפבוי פון א"י. עס זענען איצט נישט דא מעהר קיינע אידעאלאגישע אונטערשיידען צווישען „עת לבנות" און „על המשמר", דעריבער דארף מען שטרעבען צו פעראייניגען אלע גרופען אין דער ארגאניזאציע. דעפ. ד"ר ראזענבלאט לעגט פאר א געהעריגע רעזאלוציע.

אין דעם זעלבען זין רעדען אויך די ה"ה לימאן און רעד. אונגער.

עס ענטוויקלען זיך וכוחים און וועלכע עס בעטייליגען זיך די ה"ה אינזש. פראשקער, ק. פיינבערג, פרנס האפטמאן, פרוי רעזניק, פרוי האלפערן, פרוי שנייערסאן יעקב קאגאן, י. גראדע, י. בערנשטיין, מ. טעמפעלהויף, שאפירשטיין, לערמאן א. א.

צולעצט ענטפערט נאך דעפ. גרינבוים וועלכער פערשפרעכט, אז דער נייער צענטראלער קאמיטעט פון דער ציונ ארג. אין פוילען וועט זיך בעמיהען אריינצוציהען צו דער מיטארבייט פארטרעטער פון אלע גרופירונגען. דערויף ווערט איינשטימיג אנגענומען פאלגענדע רעזאלוציע, וואס איז פארגעלעגט געווארען פון דעפ. ד"ר ראזענבלאט:

„די פערזאמלונג וועלכע איז פארגעקומען מוצאי שבת דעם 11/1 אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אויסהערענדיג די ערקלעהרונגען פון פארטרעטער פון ציוניסטישען צ. ק. דעפ. י. גרינבוים, ערקלעהרט אז די לאדזשער ציוניסטען וועלען לאיאל און מיט אלע כחות שטיצען די ארבייט פון צענטראל קאמיטעט. די פערזאמלונג דריקט אויס דעם וואונש, אז אין צ. ק. זאלען נעמען אנטייל אויך די פארטרעטער פון די אנדערע גרופירונגען כדי מיט פעראייניגטע כחות צו דערפיהרען צו א קאנסאלידאציע פון פוילישען ציוניזם".

די פערזאמלונג ווערט פערענדיגט מיט'ן געזאנג פון „התקוה".

מאסקען-באל לטובת „האכאנובקא"

קומענדיגען שבת וועט אין די פעראייניגטע זאלען פון „פילהארמאניע" און „טעאטראלקע" פארקומען דער מאסקען-באל לטובת דעם שפיטאל פאר גייסטיג קראנקע „קאכאנובקא".

דער דאזיגער באל האט שוין זייט א רייה יאהר זיין טראדיציע דא קומט זיך צוזאמען א געקליבענער פובליקום, עס הערשט א בעזונדערע קארנאוואל-שטימונג, וואס גיט טרוי מעגליכקייט אין דער איינער נאכט צו פערגעסען די גרויקייט פון לעבען.

מאטעריעלע הילף פון דער רעגירונג פאר'ן לאדזער מאגיסטראט
ווייל 450,000 לאדזער איינוואוינער קאנען נישט צאהלען קיין שטייער

נעכטען האבען מיר מיטגעטיילט, אז דער נייער שטאטישער בודזשעט אויף 1930 איז פרעלימינירט אויף 35 מיליאן זל. דערביי איז פארגעזעהן אנ'עודף פון 4 מיליאן זל.

ביי די איצטיגע פערהעלטנישען אין לאדז, איז דער דאזיגער 35-מיליאנען בודזשעט פאר לאדז א חמש בוסל צו גרויס.

דער דאזיגער בעשלוס האט ארויסגערופען א שטורם פון עמפערונג ביי דער גאנצער בעפעלקערונג. אפילו לויט די אפיציעלע ציפערען זענען אונזער שטאט, זענען דא לערך 450,000 ארימעלייט, וועלכע זענען לגמרי נישט ביכולת צוצאהלען; די ווייטערדיגע 100,000 אין לאדז זענען שוואך-סיטויירטע און נאר לערך 15 פראצענט פון דער גאנצער לאדזער בעפעלקערונג איז פעהיג צו בעצאהלען די ארויפגעלעגטע שטייערען, און נאר פון זיי איז די שטאט אומשטאנד צוציהען איהרע הכנסות.

דערביי איז כדאי צו ברענגען דעם כאראקטעריסטישען פאקט, וואס אויף 120,000 צאהלער פון לאקאל-שטייער אין אונזער שטאט זענען פערהאן 47000 אזעלכע, וועלכע צאהלען דירה-געלד אין דער הויך פון 60 רובל פאר'ן קריג. מ'קאן פערשטעהן, אז דאס זענען ארבייטער, קבצנים, וואס פערדינען מיט שווערע זייער דאר שטיקעל ברויט. ווייטערדיגע 20,000 איינוואוינער פון דעם דאזיגען שטייער צאהלען דירה-געלד פון 60 ביז 100 רובל. בלויז 20,000 צאהלער פון דאזיגען שטייער בעוואוינען אין לאדז גרויסע לאקאלען, פאר וועלכע זיי צאהלען 100 פראצענט פון פאר'מלחמה'דיגען דירה-געלד. א חוץ די דאזיגע 20,000 רייכע איינוואוינער, צאהלען די איבריגע נישט אדער כמעט נישט קיין לאקאל-שטייער.

צוליב דעם הערשט איצט א טענדענץ ביי דער לאדזער זעלבסטפערוואלטונג זיך צו ווענדען צו דער רעגירונג מיט א בקשה צו בעשטימען פון די מלוכה-פאנדען פאר לאדז אנ'איינמאליגע גרעסערע סובווענץ אהן דער פליכט די סומע צוריקצוגעבען.

ביטעס בטל צו מאכן לאקאל-שטייער פאר 1930
איז צייט אפצוגעבען סוף יאהר

די שטייער אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט טערשט פערענדיגט די אויסמעסטונגען פון לאקאל-שטייער פאר 1930. די צאהלונגס-צעטלען ווערען שוין פונאנדערגעשיקט.. ארבייטסלאזע קומען שוין אין מאגיסטראט בעטען, מ'זאל זיי אנולירען דעם שטייער. די דאזיגע ביטעס זענען אבער נאך פריהצייטיג. דערצו איז צייט צו מאכען סוף 1930. דאס זעלבע איז אויך נוגע אנדערע אונפערמעגליכע צאהלער פון לאקאל-שטייער, וועלכע ווילען מ'זאל זיי בטל מאכען דעם שטייער.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקען.

מ. ליפיעץ פעטריקאווער 193, מ. סילער פעטריקאווער 46, גראשלאווסקי קאנסטאנטינער 15, פערעלמאן צגעזשניאנא 64, ניעוויאראווסקי אלעקסאנדראווסקא 87, יאנקיעלעוויטש פלאטער 9.

אחרי מחלה קצרה וכבדה שבקה חיים לכל חי האשה החשובה והצנועה בשנת 73 לימי חי'

נ"ע חי' אשת ר' לעמל ז"ל צאלער

הלוי' תהי' היום ביום ב' י"ג טבת תר"צ בשעה 1 אחה"צ מבית האבל זאכאדניא 62

השרויים בצער עמוק: **המשפחה המתאבלת.**

לאדזשער טאגעבלאט

ד״ר רעדאקטאר געפינט־זיך פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 100.47

אפקלאנגען פון בארטעל'ס עקספאזע

„גאזעטא פאלסקא" גלויבט נישט אין בארטעל'ס אפטימיזם. — בארטעל'ס אויסגעשטרעקטע האנד וועט נישט בלייבען הענגען אין דער לופט — שרייבט אילוסטרוסטראוואני קוריער.— צווישען טאנצענדע שווערדען. און דער רוק אויף לינקס.

די פוילישע פרעסע האט מיט קליינע אויסנאהמען אויפגענומען פרעמיער בארטעל'ס עקספאזע גאנץ ליבעראל: דער ארגאן פון די פאלקאווניקעס „גאזעטא ווארשאווסקא", וועלכע איז נישט צופרידען פון דעם „נייעם" בארטעל־קורס בנוגע דעם סיים, לאכט אויס בארטעל'ס אפטימיזם. די צייטונג איז זיכער פריהער צו שפעטער וועט זיך בארטעל איבערצייגען און דער עקזיסטענץ און ווידערשפענסטיגקייט פון די נישט פארבעסערליכע רעזילטאטען און ראז. דאן וועלען אלע מסתמא זעהן, אז גערעכט איז געווען פילסודסקי און די שיטה פון די פאלקאווניקעס. לויט „גאזעטא פאלסקא", איז דער צופיצעלטער און צופלערטעלטער סיים אויף גרויסען און גרופקעלעך אזוי לאנג צוקריגט צווישען זיך, ביז עס האלט ביי דער פראגע וועגען דער מאכט. און קומט די דאזיגע פראגע אויף דער טאג־ארדנונג הערען אויף די חלוקי־דעות, ווערען פערווישט די קלאסען־אונטערשיידען און די פערבינדענסטע נעגנער גיבען זיך די הענט אונם קאמף צו דערהאלטען פאר זיך די מאכט. ביי אזעלכע אומשטענדען, איז נאטירליך נישטא קיין גרונד צו זיין אפטימיסטיש.

הכלל: „גאזעטא פאלסקא" וויל איבערצייגען בארטעלען, אז זיין וועג וועט נישט זיין אויסגעבעט מיט רויזען, און די קאנסטיטוציע־ענדערונגען וועט מען מיט די בארטעלישע מעטאדען נישט קאנען דורכפיהרען. דעם אבמען פון די קראקאווער סאנאטארען, „קוריער אילוסטראוואני" איז ווידער פון בארטעל'ס עקספאזע זייער צופרידענער און ווייזט ווידער אויף אז בארטעל האט גאנץ רעכט צו זיין אפטימיסטיש.

„בארטעל גלויבט — שרייבט די צייטונג — אז די ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע וועט מען קענען דורכפיהרען ביי דער מיטארבייט פון סיים. שווינטאלסקי האט דעם דאזיגען גלויבען נישט געהאט, און דערינען איז בארטעל'ס טאקטיק אנ'אנדערע. שווינטאלסקי איז געווען שארף; די בעציהונג צווישען סיים און רעגירונג האבען זיך צוליב דעם נאך מעהר פערשארפט. בארטעל רעדט אבער צום פערשטאנד פון פארטייען, אז ער זאל ווייסען, וואו ער געפינט זיך אויף דער וועלט, און זאל נישט דערפיהרען צו דער לאגע ווען עס העלפען שוין נישט קיין רייד און אויף דער פאליטישער ארענע בלייבט נאך בלויז איבער דער ארגומענט פון קאמף און קראפט. און די צייטונג קומט צום אויספיהר, אז „די האנד, וואס דער פרעמיער בארטעל האט אויסגעשטרעקט צום סיים, וועט נישט בלייבען הענגען אין דער לופט, ווארום דער סיים וועט געוויס נישט וועלען שטערן דעם עקספערימענט, וואס איז מיט אזא פריינד אויפגענומען געווארען פון דער גאנצער געזעלשאפט.

אט אזוי זעהט אויס אין לאגער פון דער סאנאציע. די אפטימיסטען פון זיי זענען אפטימיסטיש און די פעסימיסטען — פעסימיסטיש און האלטען, אז דער סיים איז שוין א פערפאלענער קאליקע, וואס קיין טאקטיק וועט איהם אויך שוין נישט העלפען.

פון דעם דאזיגען קבלת פנים, וואס די סאנאציע־פרעסע האט געגעבען דעם פרעמיער בארטעל, וואלט מען דאך געקאנט מיינען, אז דער צווייטער לאגער, די אפאזיציע האט איהם בעסער אויפגענומען, איז עס אויך נישט ריכטיג.

נישט דער רעכטער און נישט דער לינקער פליגעל פון דער אפאזיציע האבען ארויסגעוויזען א וועלכע נישט איז צופרידענהייט מיט דער עקספאזע.

דער „ראבאטניק" האט נאטירליך געהאט גאנץ קנאפ נחת פון דעם טייל און דער רעדע, וואו דער פרעמיער האט גערעדט וועגען דער קראנקען־קאסעס, און אנגעוויזען, אז די רעגירונגס־קאמיסארען און די דאזיגע אינסטיטוציעס זענען געווען א אונבעדינגטע נויטווענדיגקייט. ביים „ראבאטניק" קומט דער ריכטער אויס, אז בארטעל „טאנצט צווישען צוויי שווערדען", און דאס איז זעלבסטפערשטענדליך אזא פאזיציע, וואס איז אסור נישט מקנא צו זיין.

דער ארגאן פון דער ענדעקישער אפאזיציע די „גאזעטא ווארשאווסקא" קומט ווידער צום אויספיהר, אז דער מאי־לאגער האט זיך איצט זעהר שטארק א רוק געטאן אויף לינקס...

הכלל דאס איז אנ'אויפגאבע, וואס קיינער א חוץ גאנץ קליינע אויסנאהמען זענען נישט מיט איהר אינגאנצען צופרידען.

—פס.

יודישע נייעס.

אנטי־טובערקולאז־אקציע צווישען די סאלאניקער יודען.

סאלאניקי. (יטא) אלס פועל־יוצא פון דער פערערגערטער ווירטשאפטליכער לאגע פון די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין סאלאניק איז די צאהל פון די יודען, וואס זענען קראנק אדער בעדראהט דורכ'ן טובערקולאז לעצטענס בעדייטענד געשטיגען. אין צוזאמענהאנג דערמיט איז דא געגרינדעט געווארען א יודישע אנטי־טובערקולאז ליגע, וואס האט שוין געזאמעלט בעדייטענדע סומען פאר דער אקציע. די יודישע אנטי־טובערקולאז־ליגע וועט אויך בעקומען א סובווענץ פון סאלאניקער שטאט־ראט

דער יודישער פילאנטראפ יוסף ניסים האט געשענקט פאר דער יודישער קהלה אין סאלאניק 200.000 דראכמען אויף בויען א סאנאטאריום פאר טובערקולאז־קראנקע, וואס וועט טראגען זיין נאמען

אדוו. טארעס אין בערלין

בערלין (יטא) דא איז געקומען דער בערימטער יודישער אדוואקאט און פערטיידיגער פון שלום שווארצבארד, העגרי טארעס. אדוו. טארעס וועט דא האלטען א רעפעראט „וועגען די געשוואוירענע ריכטער".

אין א געשפרעך מיט פרעסע־פארשטעהער האט טארעס געשילדערט דעם שווארצבארד פראצעס און פעסטגעשטעלט, אז דאס געריכט, וואס האט בעפרייט שלום שווארצבארד'ן איז געווען א געשוואוירענער געריכט. אלס אמת'ע געשוואוירענע ריכטער האבען זיי אויסגעדריקט די הערשענדע איבערצייגונג אין פראנקרייך. לויט מיין מיינונג, האט פערטיידיגט אדוו. טארעס, איז זעהר שווער זיך פארצושטעלען א דעמאקראטישע און רעפובליקאנישע ארדנונג אהן געשוואוירענע ריכטער.

בעלגישע בעפעלקערונג שטארק אויפגעבראכט אויפ'ן שידוך פון זייער קעניג מיט'ן פאשיסטישען איטאליען

א סברא, אז דער בעלגישער טראהן קאן זיך צוליב דעם אנהויבען וואקלען.

און דער וועלט איז ביז נישט לאנג צוריק געווען זיכער, אז דער בעלגישער קעניג איז שטארק בעליבט ביי זיינע אונטערטאנען און אז זיין טראן שטעהט פעסט. אבער, לעצטענס האבען אנגעהויבען צו בלאזען אנדערע ווינטען אין בעלגיען. די בעפעלקערונג איז אומצופרידען און די מעכטיגע פאליטיקער פון בעלגיען פלאנען אזעלכע פלענער, וואס פון זיי קען קראכען דאס קעניגטום און דער קעניג מיט זיין בני ברית זאל זיך מוזען אפטראגען פון דעם טראן, אזוי שנעל ווי מעגליך, איידער ער פערליערט די קרוין צוזאמען מיט'ן קאפ.

און די קאאליציע־לענדער איז קעניג אלבערט פערשריבען געווען פאר א גרויסען העלד. און די מלחמה־יאהרען האט ער זיך טאקע ארויסגעוויזען פאר א העלד; ער האט איינגעשטעלט די קרוין און זיך נישט געוואלט בויגען פאר'ן קייזער'ס בעפעהלען. און זיין אייגען לאנד איז ער אויך געווען דערפאר.

נאך דער מלחמה, ווען אומעטום האבען זיך טראנען געשאקעלט און קעניגליכע קעפ זענען געפאלען, איז קעניג אלבערט געשטאנען מיט א זיכערען פוס אויף זיין בארדען און דאס פאלק האט נישט געחלומ'ט אפילו פון ארונטערווארפען איהם.

אבער חוץ א קעניג איז אלבערט אויך א טאטע פון קינדער. ער האט א יונגע טאכטער. האט קעניג אלבערט געוואלט א שידוך פאר דער טאכטער און איהם געפונען אין איטאליען. פרינץ הומבערטא, דער יורש עצר פון דער איטאליענישער קרוין — האט דער בעלגישער קעניג געמיינט — דארף זיין א גאר פאסיגער שידוך פאר זיין טעכטער'ל.

אבער די בעלגישע קאטאליקען האלטען גאר אנדערש. אמת טאקע, אז איטאליען איז א גרעסערע מדינה פון בעלגיען, אז זי איז איצטער אנ'ערשטקלאסיגע מיליטערישע מאכט, אבער נאכדעם אלעמען איז פארט פאר זיי אנ'אי־מ'כבוד, וואס די בעלגישע פרינצעסין איז געווארען די שנור אין איטאליענישען הויף. זיי ווילען נישט, אז זייער פרינצעסין זאל זיין די צוקונפטיגע איטאליענישע קעניגין.

עס איז געווען אזעק אויף אזוי ווייט, אז מען האט מכח דעם געהאט ארויס געטאן מיט'ן קעניג און איהם געגעבען אנצוהערעניש, אז אויב ער וועט נישט אפלאזען דעם שידוך וועט מען איהם — פאר אלץ — ארונטערשנייערען די שכירות אויף מעהר ווי א העלפט (ביז איצט פלעגט ער קריגען 265 טויזענד, איצט וויל מען איהם מעהר נישט צאהלען ווי גלייכע הונדערט טויזענד דאלאר) און חוץ דעם וועלען זיי אויפהויבען די פראגע, צי דארפען זיי גאר אינגאנצען א קעניג, אפשר זאלען זיי זיך בעגעהן מיט א פשוט'ן פרעזידענט און איינפיהרען א רעפובליק, ווי ביי לייטען...

די בעלגיער זענען אזוי געגען דעם שידוך, נישט דערפאר, וואס זיי האבען עפעס געגען דעם איטאליענישען קרוינפרינץ אדרבא, זיי געהען מיט'ן גאנג אז ער איז זעהר א וואוילער יונגערמאן. נאר וואס דען? ער איז א שוואכלינג און צוטערט אימת מות פאר מוסאלינין'ן אט דערפאר ווילען זיי נישט, אז זייער פרינצעסין זאל זיין זיין ווייב.

און די בעלגישע צייטונגען שרייבט מען אפען, אז בעלגיען דארף זיך שעהמען, זיך מתחתן צו זיין מיט אזא קעניג, ווי דער איטאליענישער, וועלכער איז נישט מעהר, ווי אנ'אונטערטעניגער ביי די פאשיסטען און ביי מוסאלינין'ן. דער איטאליענישער קעניג האט דערלויבט, אז א פשוט מענשעל זאל מיט איהם קאמאנדעווען און איהם פיהרען פאר דער נאז. ער האט דערלויבט, אז דאס פרייע און ליבעראלע איטאליען זאל ווערען אנ'אבסאלוטע מדינה און א געמיין מענשעל זאל בעקומען מעהר מאכט ווי עס האט אמאל געהאט דער סולטאן און טערקיי. מוסאלינו'ס רעזשים איז א שאנד פאר דער וועלט און בעלגיען טאר זיך מיט אזא מדינה נישט אנקעהרען און נישט מתחתן זיין.

נישט נאר די צייטונגען שרייבען אזוי נאר אויך רעדעס ווערען געהאלטען און אזא טאן און מען ווארפט בלאטע אויף דער בעלגישער קעניגליכער פאמיליע, וואס האט געוואגט צו טון אזא זאך ווי חתונה מאכען די בעלגישע פרינצעסין צו א פרינץ פון א פאשיסטישער מדינה.

עס זענען שוין אויך דא קליינע מאניפעסטאציעס, וואס שיקען ארויס פראטעסט־רעזאלוציעס קיין ברוסעל געגען דעם קרומען שידוך.

די איינפלוסרייכע פאליטיקער און בעלגיען ווארפען נישט ארויס קיין איין שלעכט ווארט געגען איטאליענישען הויף, אבער זיי זאגען אפען, אז דער שידוך איז א אומ'כבוד געגען בעלגיען, זיי זידלען מוסאלינין'ן און ערקלערען, אז ווען ער זאל זיין אנ'אויפריכטיגער פאטריאט, וואלט ער שוין לאנג צוריק געווען בעדארפט אפטראגען זיך פון זיין דיקטאטור־שטוהל און איבערגעבען די רעגירונג צו פאלק־פערטרעטער. ער האט שוין זיינס אפגעטון. ער האט דאס לאנד געראטעוועט פון באלשעוויזם. מעהר האט ער שוין קיין ארבייט נישט. ער דארף זיך צוריקציהען און געבען דעם פאלק די מעגליכקייט צו דערוועהלען זיינע פארשטעהער. אויב ער טוט עס נישט, איז ער געמיין און אויב דער איטאליענישער הויף פערשווייגט עס, איז ער נישט דערהויבען גענוג אויף צו קענען זיך משדך זיין מיט בעלגיען.

—()—

צווישען פאסאזשירען אין א רוסישען וואגאן

רייזע־בילדער איבער רוסלאנד פון — ב. סמאליאר

דער וואגאן איז פול מיט פאסאזשירען און מיט רויך. פויערים און שאפענע פעלצלעך און פויערטעס איינגעוויקעלט אין גרויסע שאלען זיצען זיך צעלייגט מיט זייערע קלומעקלעך אויף די הארטע בענק. זיי זופען זיך געמיטליך דעם „קיפיאטאק", — די זודיגע וואסער, וואס אויף יעדער באהן־סטאנציע קריגט מען זי אומזיסט, — און לאפען א שמועס און „פאליטיק":

„און וואס דענקסטו, מיטקא, וועלען מיר טאקע מוזען אוועקגעבען אונזערע קיה און די קאלעקטיווע שטאלען? הא?"

דער שארפער ריח פון רויה פעל וואס טראגט זיך פון זייערע ווינטערדיגע מלבושים, פערשלאגט דעם אטעם. עס ווילט זיך אבער נישט אוועקגעהען: וואו נאך בעסער, ווי אין א וואגאן, קאן מען הערען די „שטימען פון פאלק"?

א רוסישע, געזונטע פויערטע, וואס ווייסט נישט פון קיין חכמות, קנייפט דעם שווארצען ברויט פון איהר קלומעקעל, און דערצעהלט גראד הויך, אויף א קול, ווי אזוי מען האט ביי איהר און דארף צוגענומען דאס ברויט ביי די „קולאקעס":

„האט מאטוועי געקראגען פון סאוועט א פאפירעל... אזוי און אזוי, טייערער בירגער, מאטוועי, זייט אזוי גוט און ברענג פינף הונדערט פוד תבואה... נו, מאטוועי איז טאקע א בעל־גוף מיט צוויי פערד און מיט צוויי קיה, אבער וואו זאל ער נעמען פינף הונדערט פוד תבואה, אז דאס גאנצע פעלד זיינס האט גאר אזוי פיל נישט געגעבען? לויפט אונזער ברודערל, מאטוועי אהן א נשמה צום סאוועט: טאוואריששי, חברים'לעך, ווי קען איך אייך געבען פינף הונדערט פוד תבואה? איהר ווייסט דאך אליין, אז אזוי פיל האב איך נישט אראפגענומען. זיצען חברה אין סאוועט, הערען איהם אויס, און שמייכלען:

„וויפיל דען קאנסטו געבען?"

„נו, א צוויי הונדערט פוד וועל איך אפשר צונויפזוכען."

„גוט," זאגען איהם די חברים'לעך פון סאוועט, „גיה און ברענג דערווייל די צוויי הונדערט פוד."

„געהט שוין אונזער מאטוועי אוועק א צופרידענער. צוויי הונדערט פוד איז נישט קיין פינף הונדערט. ער ברענגט טאקע אויף מארגען די צוגעזאגטע צוויי הונדערט פוד ברויט און מיינט, אז ער איז שוין פטור. אבער עס הויבט זיך גארנישט אן. די צוויי הונדערט פוד ברויט נעהמט מען טאקע ביי איהם צו, און די איבעריגע דריי הונדערט פוד ברויט הייסט מען איהם אויך ברענגען.

„אדער דו ברענגסט די דריי הונדערט פוד תבואה אין דריי טעג צייט, אדער דו וועסט בעצאהלען טויזענט רובעל שטראף!"

„פאלט מאטוועי אויף די קני א רעדשראקענער: טויזענט רובל? ווער האט און דארף אזוי פיל געלט? פון וואנען קאן א פויער נעמען טויזענט רובל?

„אבער חברה זענען הארט... אדער צו שטעלען דריי הונדערט פוד ברויט אין דריי טעג צייט, אדער בעצאהלען טויזענט קאנקערענע רובל שטראף.

„קיין טויזענט רובל צו ברענגען האט מאטקע מאטוועי נישט, אבער צוויי הונדערט רובל האט ער פונדעסטוועגען געבראכט. די סאמע לעצטע צוויי הונדערט רובל. מיינט איהר, אז עס האט איהם עפעס געהאלפען? נישט ביי אונז. נישט ביי אונזער דארפישען סאוויעט. די צוויי הונדערט רובל האט מען ביי איהם, נאטירליך, צוגענומען, און פאר דעם איבעריגען האט מען פערקויפט זיין פערמעגען אויף „מארגעס". וואו פערד? וואו קיה? מען האט איהם אפילו דעם סאמאוואר נישט איבערגעלאזט. מען האט איהם „ראסקולאטשעוועט" אזוי דריי טעג צייט. און דריי טעג צייט האט מען איהם געמאכט פאר א ארימאן, און פאר אוים קולאק. איצט זיצט ער נאך און טורמע פאר נישט ברענגען די פולע נארמע ברויט, און דאס ווייב דארף איהם נאך טראגען שפייז און טורמע א רעטה קולאקעס דארפען זיך אליין אויסהאלטען און טורמע, האט גע'פסק'ענט אונזער סאוועט..."

זי רעדט, די געזונטע פויערטע, און זינגט אויס יעדען ווארט מיט אנ'עכט גרויס־רוסישען אקצענט. פויערים פון די שכנישע בענק און וואגאן הערען זיך איין, וואס זי דערצעהלט, שאקלען אומעטיג מיט די קעפ און מען קאן נישט וויסען, צי זענען זיי געריהרט פון דער מעשה, וואס זיי האבען נאר וואס אויסגעהערט, צי ניין.

„און ביי אונז און דארף," דערצעהלט מיר מיין שכנ'טע, וואס זיצט אנטקעגען מיר און וואגאן, „איז געווען נאך ערגער ביי אונז האט מען אוועקגעשטעלט סאלדאטען ביים איינציגען ברונעם און נישט צוגעלאזט קיינעם נאך וואסער פאר פיער טעג צייט. וועט דאס דארף אויספיהרען צעהן טויזענט פוד ברויט, איז גוט, אויב נישט — דאן וועט קיינער שוין קיין וואסער נישט קריגען.

„נו, און דאס האט ארויסגעפיהרט?" בין איך נייגעריג צו וויסען.

„א ברירה האט עס געהאט? אודאי האט עס ארויסגעפיהרט. פיער טעג צייט זענען מיר געזעסען אינגאנצען אהן וואסער. עס איז געווען א צער, שוין נישט אזוי אויף די מענשען, ווי אויף די פערד און די בהמות. דאס טרוקען פון די דארשטיגע בהמות האט געקאנט דעם הימל שפאלטען."

„אבער וואו האט דאס דארף גענומען אזוי פיל ברויט אויסצופיהרען?

„וואו האט עס גענומען? דאס לעצטע ביסעל ברויט, וואס יעדע פאמיליע האט זיך פערגרייט אויפ'ן יאהר, האט מען אוועקגעגעבען. בעסער הונגער שטארבען, איידער שטארבען פון דארשט אויצטער. נישט אזוי?"

זי קוקט אויף מיר און ווארט, אז איך זאל איהר געבען א מיטפיהלענדען ענטפער. אבער פאר מיר זענען אזעלכע מעשיות שוין נישט קיין נייעס. איך האב זיי געהערט און די צעהנדליגער פון די דייטשען, וואס האבען פערלאזען זייערע פעלדער און געקומען קיין מאסקווא זיך צו דער שלאנגע ווייזעס אויף ארויסצופאהרען קיין דייטשלאנד. און אנשטאט צו געבען איהר אנ'ענטפער, פרעג איך איהר צי ווייסט זי פון די דייטשע קאלאניסטען, וואס וואלגערן זיך איצט אונטער מאסקווא מיט דער האפנונג אויף איינמאל צו פערלאזען רוסלאנד?

„צי ווייס איך פון די דייטשען?" לאכט זי אונטער מיין פראגע. „אודאי ווייס איך פון זיי. די בעסטע פויערים פון דעם ראיאן זענען זיי געווען, די דייטשען. די בעסטע ווירטשאפטען האבען

(ענדע — זייט 6)

יודישע קאמוניסטען פערקלאגען א ריכטער,
ווייל ער האט גע'פסק'ענט, אז קינדער דארפען אויסהאלטען זייער אלטען פאטער, באטש ער איז א רב.

מאסקווא (יטא) א מינסקער ריכטער וועט איצט ווארשיינליך בעזייטיגט ווערען פון זיין אמט דערפאר", וואס ער האט ארויסגעגעבען אנ'אורטייל, אז קינדער דארפען אויסהאלטען זייער אלטען פאטער, נישט קוקענדיג דערויף, וואס ער איז א רב.

די יודישע קאמוניסטען פון מינסק האבען אין דעם דאזיגען אורטייל איינגעזעהן „אנ'ערמוטיגונג פון רעליגיע". זיי פאדערען דערפאר מען זאל דעם ריכטער בעזייטיגען פון זיין אמט.

דער רב וועמען דער ריכטער האט צוגע'פסק'ענט, אז זיינע קינדער דארפען איהם אויסהאלטען, איז הרב בלאך, איינער פון די עלטסטע רבנים אין מינסק. דער אלטער רב האט געמוזט אנגעבען אויף זיינע פינף טעכטער און געריכט, כדי בעקומען פון זיי שטיצע לויט דעם סאוויעטישען געזעץ. און געריכט האבען די טעכטער, אלע פערהייראטע, געטענה'ט, אז לאטש זיי פערדינען, פונדעסטוועגען ווילען זיי בעוואוסטזיניג זייער אלטען פאטער נישט אויסהאלטען, דערפאר ווייל ער איז א רב

„מיר האבען שוין פון לאנג זיך אפגעזאגט פון רעליגיע און העלפען אונזער פאטער הייסט העלפען רעליגיע" — האבען די אנגעקלאגטע טעכטער זיך פערענטפערט פאר דעם ריכטער. דער ריכטער האט זייערע תירוצ'ן נישט אנגענומען און האט ארויסגעגעבען אנ'אורטייל, אז די אנגעקלאגטע דארפען אויסהאלטען זייער פאטער.

און די גערינטס־מאטיווען ווערט געזאגט, אז ס'איז ניט שען פון קינדער צו זאלען אזעלכע אויסריידען בנוגע זייער אלטען פאטער.

יודישער פראפעסאר בעקומט אנ'אויסצייכנונג פון דער טעכנישער הויכשול אין בערלין

בערלין (יטא) די טעכנישע הויכשול אין בערלין האט, אלס צייכען פון אנערקענונג פאר די גרויסע וויסענשאפטליכע לייסטונגען פון דירעקטאר פון עראדינאמישען אינסטיטוט אין אכען פראפ. טעאדאר קארמאן איהם געגעבען דעם עהרען־דאקטאריאט.

פראפ. טעאדאר קארמאן איז אנ'אונגארישער יוד. צוליב דער אנטאלעראנץ און די אנטי־יודישע בעגרענצונגען און אונגארן איז טעאדאר קארמאן געווען געצוואונגען צו פערלאזען זיין פאטערלאנד און האט בעקומען א קאטעדער אויף דער פאליטעכניקום אין אכען.

ענדגילטיגער אורטייל געגען ריטואל־מארד־העצער

לייפציג (יטא) דאס רייכס־געריכט האט אין דער דריטער אינסטאנץ בעטראכט דעם פראצעס פון מיטגליד פון פרייסישען סיים און רעדאקטאר פון „וועסטדייטשען בעאבאכטער" ד״ר ראבערט ליי, וועלכער איז דורך דעם קרייז און לאנד־געריכט פערמשפט געווארען פאר טרייבען א שענדליכע ריטואל־מארד־העצע צו 2 חדשים תפיסה אדער 1000 מארק געלד־שטראף. דאס רייכס־געריכט האט אפגעווארפען די רעוויזיאנס־בויטע פון ד״ר ליי און בעשטעטיגט דעם פריהערדיגען אורטייל.

בעריכט פון ענגלישער אויספארשונגס־קאמיטע אין א בוך־פארם

ירושלים (יטא) די יט״א־אויסגאבע אין ירושלים „פאלעסטיין ביולעטין" האט פערעפענטליכט אין דער ענגלישער שפראך דעם פולען טעקסט פון בעריכט פון די בעראטונגען פון דער ענגלישער אויספארשונגס־קאמיסיע וועגען די ארץ ישראל געשעהענישען.

די בעקאנטע ערשיינט דער ספעציעלער בעריכט פון דער אויספארשונגס־קאמיסיע אויך אין דער העברעאישער שפראך.

ארגאן פון גרויס־מופתי זאגט זיך ארויס פאר א פולשטענדיגע אונאפהענגיגקייט פון א״י

ירושלים (יטא) און לעצטען נומער פון ארגאן פון גרויס־מופתי „דזשעמאל על ארביא", וואס איז אפיציעל שטעלט געווארען דורך דער מאכט, איז פערעפענטליכט געווארען אנ'ארטיקעל וואס פאלעמיזירט מיט דער באזונדערער שטעלונג פון „פאלעסטיין" לגבי דעם ארץ ישראל מאנדאט.

„פארוואס דארפען מיר קאנצענטרירען אונזער קאמף אויסשליסליך געגען דער באלפור־דעקלאראציע — שרייבט „דזשעמאל על ארביא", ווען דער ענגלישער מאנדאט בילדעט א גרעסערע געפאהר פאר דער פאן־אראבישער באוועגונג, ווי דער ציוניזם. די אראבער מוזען קעמפען פאר א פולשטענדיגער אונאפהענגיגקייט, געגען אונטערווארפען זיך יעדער אויסלענדישער מאכט. מיר האסען נישט ענגלאנד, אבער מיר האבען נישט ליב דעם מאנדאט. די ענגלענדער ווערען דאך נישט בעטראכט אלס פיינד דורך די ענגלישע אראבער", הגם זיי קעמפען פאר פולשטענדיגער אונאפהענגיגקייט

דער דאזיגער ארטיקעל בעשטעטיגט הארי סאקער'ס ערקלעהרונגען פאר דער ענגלישער אויספארשונגס־קאמיסיע, דאס די אראבער ניצען אויס דעם ציוניזם אלס דעקער־אפלאמטער, בעת פאקטיש איז זייער קאמף געווענדעט געגען דער מאנדאט־מאכט גופא.

א קאפעלע הומאר

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

גוט געמיינט, נאר שלעכט געזאגט

קינד. טאטע, דו זעהסט אויס ווי א לייב.
פאטער: וואו האסטו געזעהן א לייב?
קינד: ביים דראשקאזש אין דער שטאל,
פאטער: נארעלע, דאס איז דאך א פערד
קינד: אט א דאס מיין איך טאקע

* * *

פערשטענדליך

לייענדיג רעמארק'ס בוך „אויפ'ן מעריב־פראנט נישטא קיין נייעס" האט א ווד בעמערקט:

איצט פערשטעה איך, פארוואס דייטשלאנד האט פערשפילט די מלחמה: אז די סאלדאטען האבען אפ־מאכט צו שיסען—געפלאנטערט צו שרייבער ביכער.

לאדז
13. יאנואר 1930
זון אויפגאנג: 7.44
זון-אונטערגאנג: 3.45

מאנטאג, י"ג טבת תר"ץ פ' ויחי

טאג-כראניק

שמייער פון נישט-פערבויטע פלעצער

אין זין פון אנ'אויפקלערונג פון אינערן-מיניסטעריום, דארפען כמעט אלע פלעצער אויף די פעריפעריעס פון לאדז, וואו די גאסען זענען נישט ברוקירט און זענען נישט צוגעגרייט צו קאמוניקאציע, באפרייט ווערען פון פארגעשריבענעם שטייער פון אומפערבויטע פלעצער.

ווינטער-שטיצע פאר ארבייטסלאזע

היינט, מאנטאג וועלען בעקומען די ווינטער-שטיצע די דריטע בערעכטיגטע ארבייטסלאזע, וועמענס נעמען עס הויבען זיך אן מיט די אותיות —
A B C D E F
G H I J — מארגען דינסטאג

פייערליכקייט פון דיפלאמען-פערטיילונג פאר אבסאלווענטען
פון דער לאדזער דראגיסטען-שולע

אין לאקאל פון פעראיין פון די לאדזער אפטייק-בעזיצער (פיעטריקאווער 69) איז פארגעקומען דער פייערליכער אקט פון איבערגעבען די אבסאלווענטען פון דער הויכער דראגיסטען-שולע די אזוי גערופענע „מאטעריאליסטען"-דיפלאמען, וואס גיט זיי די רעכט צו פערנעהמען זיך פראפעסיאנעל מיט'ן דראגיסטען-פאך.

די רעכט אויף ארויסצוגעבען די דאזיגע דיפלאמען זענען ערטיילט געווארען דער לאדזשער דראגיסטען-שולע דורך'ן געזונדהייטס-דעפארטאמענט בײם אינערן-מיניסטעריום.

פייערליכע ערעפענונג
פון פאלקס-אוניווערזיטעט פאר קאאפעראטיווען

שבת-צונאכטס איז אין זאל האנדווערקער פעראבאנד פאלודניאווא 4 פארגעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון יודישען פאלקס-אוניווערזיטעט פאר קאאפעראטיווען.

צו דער ערעפענונג פון נייעם יודישען פאלקס-אוניווערזיטעט אין לאדז זענען געקומען דעלעגאטען קאליש, זגעזש, יאסק, דירעקטאר בערקענהיים און אינספעקטאר שמויש פון ווארשא, ווי אויך פארשטעהער פון אלע לאדזשער יודישע קאאפעראטיווע בענק.

די פייערונג האט געעפענט מיט א קורצער רעדע ד"ר אריה טארטאקאווער. דעם פארזיץ האט דאן איבערגענומען אינזש. לונדער.

דעם ערשטען רעפעראט „וואס איז אזוינס קאאפעראציע"? האלט דירעקטאר בערקענהיים פון ווארשא.

דעם צווייטען רעפעראט האלט אינספעקטאר שמויש אויף דאס טעמא: „דער פראקטישער נוצען פון דער קאאפעראציע".

דערויף בעגריסען די ערעפענונג פון נייעם פאלקס-אוניווערזיטעט, דיר. ב. ארדינאנס אינ'ם נאמען פון דער האנדווערקער-באנק פאלודניאווא 4 דיר. פייערלשטיין מצד דער דיסקאנטא-באנק; פרעזעס ל. ראזענבערג אינ'ם נאמען פון דער קליינהענדלער-באנק אגראראווא 2; אינ'ם נאמען פון הויז-בעזיצער-באנק ה' משה העלמאן; מצד דער סוחרים-באנק ציגעלגאס 39 דיר. פאוסט; אינ'ם נאמען פון דער אלטשטעטישער קאסע — דיר. וו. מילגרוים.

די פארלעזונגען פון פאלקס-אוניווערזיטעט פון קאאפעראטיווען וועלען פארקומען יעדען שבת-צונאכטס אויף פאלודניאווא 4.

אוואנטורע פון א מאגיסטראט-סעקוועסטראטאר
בײ אנ'אלטען לאדזער אינדוסטריעלער, בײ וועלכען ער איז געקומען מאכען א ליציטאציע

עס איז בעצם נישט פערשטענדליך, פארוואס שטייער-עקזעקוטארען, וועלכע פיהרען ארורך זייערע פליכטען בעגעהן זיך אזוי ברוטאל לגבי די, וועלכע ווערען רואינירט דורך די ליציטאציעס. פילמאל דערגעהט די בעציהונג פון די עקזעקוטארען צו די שטייער-צאהלער צו אונערהערטע ציניזם. וועגען אזא ברוטאלער ליציטאציע בײ א חשוב'ן לאדזר בירגער, א געוועזענעם אינדוסטריעלער, וועלכער וואוינט אויף פאלודניאווא 8 טיילט מען אונז איצט מיט:

דער פאבריקאנט ה' מ. איז שוין איצט אנ'עלטערער מאן און צוליב דעם איז ער זייט א רייה יאהרען נישט מעגליך אויף זיין געביט. די שטאטישע מאכט וויל אבער פון נאר נישט וויסען און פארלאנגט פון איהם קאמונאלען הכנסה-שטייער פאר'ן יאהר 1925, הגם ה' מ. האט אין 1925 שוין נישט געפיהרט זיין אונטערנעהמונג. ער האט דערפאר נישט בעצאהלט דעם שטייער, און זיך בעמיהט, מ'זאל דעם שטייער אנולירען. אבער ביז איצט איז דער ענין נישט ערלעדיגט.

פרייטאג איז צו ה' מ. געקומען א שטאטישער סעקוועסטראטאר אין בעגלייטונג פון „קויפער'ס". ה' מ'ס טאכטער האט ערקלערט, אז דער שטייער, וועלכער בעטרעפט קוים 32 זל. דארף בטל ווערען, ווייל ער איז אנ'אונגערעכטער. היות דער סעקוועסטראטאר האט געהאט אנ'אויפטראג דורכצופיהרען די ליציטאציע, האט פרל. מ. איהם פארגעלעגט איהר גאנץ פערמעגען פון 16 זל., וועלכע זי האט פערדינט מיט לעקציעס. דער סעקוועסטראטאר האט אויפגעהויבען א ליארם, שרייענדיג, אז ער וויל דורכאוים דורכפיהרען די ליציטאציע. מ.'ס טאכטער האט אומזיסט געבעטען, ס'האבען אויך נישט געהאלפען דאס געוויין פון'ם 70-יעהריגען מאן, אז די ליציטאציע זאל אפגעלעגט ווערען דער סעקוועסטראטאר האט נאר מסכים געווען, אז פרל. מ. זאל אויף 15 מינוט לויפען אין מאגיסטראט ארײן אינטערווענירען, אז זי איז צוריקגעקומען מיט א צעטעל פון שטייער-נאטשעלניק, וועלכער האט בעפוילען אפצולעגען די ליציטאציע אויף 2 וואכען. געבענדיג דעם סעקוועסטראטאר דעם צעטעל פון מאגיסטראט, האט פרל. מ. איהם גע'עצה'ט אנדערשט צו טראקטירען מענשען. די דאזיגע ווערטער האבען דעם ה' סעקוועסטראטאר אזוי דענערווירט, אז ער האט גענומען קלאפען אין טיש און שרייען, אז ער פיהלט זיך בעליידיגט און צוליב דעם וועט ער נישט נעמען אין אכט דעם צעטעל פון שטייער-נאטשעלניק און ער וועט דוקא שוין איצט דורכפיהרען די ליציטאציע.

דער סעקוועסטראטאר האט גענומען וואס אמאל א העכערע אקטאווע און געטומעלט, אז ס'האט אנגענומען א שרעק פאר איהם. לסוף האט ער געשטעלט א בעדינגונג, אז פרל. מ. זאל איהם איבערבעטען „אויף דער פרעסע". נאר אין דעם פאל וועט ער מסכים זיין נישט דורכצופיהרען די ליציטאציע. דערויף האט דער סעקוועסטראטאר אויסגעשריבען א טעקסט פון דער „איבערבעטונג", וואס דארף פערעפענטליכט ווערען אין די היגע צייטונגען, און עס פארגעלעגט דער פרייליין מ. אונטערצושרייבען. זי האט זיך אפגעזאגט דאס אונטערצושרייבען. דער סעקוועסטראטאר האט געמאכט א נייע אוואנטורע, שרייענדיג, אז ער „וועט שוין ווייזען"...

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן
געסט פון אמעריקא! גאסטראלען פון די בעוואוסטע הויפט-ארטיסטען גרינדער פון די
ערשטער ווילנער טרופע
בעלא בעלערינא, חיים שניאור
היינט מאנטאג 9 אוו. גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן, די בעליבטע פיעסע אין לאדז
דער דארפס-יונג
אין 4 אקטען פון ל. קאברין, ראלען: נאטאשא—בעלערינא, הירש בער—שניאור
עס נעמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל. פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה און פאדערמאן. מענער: ציריגל, אייזנבערג, נאלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי און ראקאוו.
אדמיניסטראטאר—מ. ארנוואלד, מוזיקאלישע לייטונג—ל. זעלמאן.
אנאנס!! אין פארבערייטונג — דער גרויסער שלאגער
דער לעצטער טאנץ
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

זאל פילהארמאניע
דינסטאג ד. 14. און מיטוואך ד. 15. יאנואר
8.30 אווענד
פרעהליכקייט און געלעכטער!!!
הומאר — סאטירע — געזאנג!!!
נאר 2 פארשטעלונגען
— פון בעריהמטען אמעריקאניש-יודישען מאריאנעטען-טעאטער
„מאדיקאט"
פון די קינסטלער: זעני מאוד און י. קאטלער
אנ'אמת'ער נחת פאר יודען פון 5 ביז 95 יאהר.
צוזאמען מיט א גרויסן קאנצערט
אויסגעפיהרט דורך דער בעריהמטער פאלקס-זינגערין
זמרה זעליגפעלד
ביים קלאוויר: איגנאצי שטערלינג.
ביידע טעג 2 בעזונדערע פראגראמען
בילעטען צו בעקומען בײ דער קאסע פון פילהארמאניע

א דירה פאר גראף קאלי!
די וויטערדיגע ביישטייערונגען אויף דער דאזיגער יובילײ-מתנה.

אין משך פון נעכטיגען טאג האבען אויף דעם אפעל פון „לאדזער טאגעבלאט", די פאלגענדע פערזאנען און פירמעס בייגעשטייערט לטובת דער יובילאר-מתנה פאר'ן דיכטער-הומאריסט גראף-קאלי צו שאפען פאר איהם א דירה:

ח. שטיינשניידער	50 זל.
קאבאקער	10 „
מ. פ.	10 זל.
בן ציון גרינבוים (פאביאניץ)	5 „
י. ר.	5 „
סך-הכל	80 זל.
פון פריהער	1420 „
צוזאמען	1500 „

ווער וועט ווייטער ביישטייערן?

אלע לאדזער קינאס וועלען געשלאסען ווערען
אויב דער בילעטען-שטייער וועט נישט פערקלענערט ווערען

די לאדזער קינאבעזיצער האבען אנגענומען א בעשלוס זיך צו ווענדען צום מאגיסטראט מיט דער בקשה צו פערקלענערען אויף א העלפט דעם בילעטען-שטייער. כדי די דאזיגע אקציע דורכצופיהרען מיט ערפאלג, איז בעשלאסען געווארען אפצודרוקען ספעציעלע אפישען, פלאקאטען און פלוג-בלעטער, וואס זאלען פארשטעלען די אומנארמאלע לאגע אין די לאדזער קינא-טעאטערן.

דערצו איז אנגענומען געווארען א בעשלוס מיט'ן צול צוצוגרייטען אלע קינא אינגעשטעלטע און דער גאנצער וואיעוואדזטווע און שוועגטוועלען פאל צו שליסען אלע קינא'ס אין לאדז און אומגעגענד ביז וואנען די געפאדערטע שטייער-רעדוקציע וועט נישט בעריקזיכטיגט ווערען.

עס איז כדאי אנצוווייזען, אז אין די קינא'ס פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט זענען בעשעפטיגט העכער 1300 פערזאן.

נייע באהן-ליניע דורך זדונסקא-וואלא

די בוי-ארבייטען פון דער באהן-ליניע הערבא אינאווראצלאוו זענען אין פולען גאנג און וועלען אינגיכען פארענדיגט ווערען. איצט דארף נאך צוגעשטעלט ווערען מיט דער ארבייט אויפ'ן שטח צווישען הערבי און זדונסקא-וואליא. אזוי, אז סוף 1930 וועט די נייע באהן-ליניע געעפענט ווערען פאר'ן קויהלען-פערקעהר.

אין דעם וואונדערלאנד בימיני
רייזע-איינדרוקען פון פלארידע — פון ד"ר א. קאראלניק.

אהן א ציל, אט אזוי. אין דער וועלט ארײן. אהן א זייגער אין דער קעשענע. וואס איז דער חילוק ווי שפעט עס איז. איך אייל זיך נישט. איך האב צייט. איך וויל האבען צייט, וויל פערגעסען אויף א ווייל און אלצדינג, אין דעם רעש און טומעל פון ניו-יארק, אהן דער פערקנייטשטער און פער'דאגה'טער איסט-בראדוויי, וואס טראגט אויף זיך די צרות פון כלל-ישראל, א שפיק פערגליווערט יודיש לעבען אויף א שמאלען שטח. איך ווייס, עס איז א גוזמא. מיר אליין האבען עס זיך איינגערעדט. ווי שאנטעקלער, גלויבען מיר אויך, אז די זון נעהמט אונטער צוליב אונזער קרעהען, און פון דער שעהנקייט און געציקעלטקייט פון אונזער קוקוריקו העננט עס אפ צי דער טאג וועט זיין א ליכטיגער, א שטראלענדיגער אדער א פמורנער.

אבער אפילו אויב אזוי, שאנטעקלער האט געפיהלט אויף זיך די אחריות פאר דער וועלט, און זי האט איהם מיד געמאכט.

און אט אזוי — מיט אמאל אפמאכען בײ זיך, אז עס ארט דיך גארנישט, אז עס מעג דונערן און בליצען, וועלטען זאלען חרוב ווערען און נייע דורכמאכען חבלי לידה — דיין אויער איז פערשלאסען. בלויז דיין אויג איז אפען.

איך האב אפט געטראכט, אז יעדער מענש וואלט בעדארפט דורכמאכען א פאר מאל אין זיין לעבען דעם צושטאנד וואס איז בעקאנט אין דער פסיכאלאגיע אלס „אמנעזיע". פערגעסען זיך אליין צעשיידען זיך מיט דעם אייגענעם „איך", פערגעסען אפילו דעם נאמען וואס געהט נאך דעם מענשען פון דער וויג ביז צום קבר — אראפווארפען פון זיך די גאנצע פערגאנגענהייט און אנהויבען א לעבען אויפס ניי. א לעבען — אין דער מיט, אהן קינדהייט, אהן וואקסען, בלויז ארויסגעהן פון איין פערזענליכקייט און ארייננגעהן אין א אנדערע.

און דערנאך ווידער צוריק. דורכלעבען אזוי אין משך פון איין לעבען פערשידענע שיקזאלען, נים זיין תמיד צוגעשמידט צו זיך אליין.

עס איז א חלום, איך ווייס, די וואס ליידען פון „אמנעזיע" זענען קראנקע מענשען. זיי זענען נים „נארמאל". דער מענש וויל וואנדערן, בלאנדזשען אפילו, אבער נים פערבלאנדזשען. אבער זיך נים פערלירען. ער וויל תמיד האבען די מעגליכקייט צו קומען צו זיך, געפינען דעם וועג צוריק.

ער וויל — פערגעסען און געדענקען אין דער אייגענער צייט און וואס איז די פונקציע פון קונסט, אויב נים געבען דעם מענשען אט די מעגליכקייט ארויסצוטרעטען פון זיין אייגענעם רעמעל, און דאך בלייבען — ער. די קונסט פון זעהן, די קונסט פון הערען, די קונסט פון וואנדערן — אפשר די איינציגע קונסט, וואו איך קען זאגען ווי קארעזשא: „איך בין אויך א קינסטלער"...

* * *

מיט די מיטלען פון מאדערנער טעכניק צו אלטע לעבענספארמען, מיר דוכט זיך, דאס איז דער וועג פון דער היינטיגער וועלט. אויף אלע געביטען, ווענינגסטענס אויף דעם פאליטישען, אלץ טומער צוריק — צום מיטעלאלטערליכען בעגריף פון לעבען, ווי אין דעם פאשיזם — צו דער פלאטאנישער דעספאטיע, ווי דער קאמוניזם — צו דעם אידעאל פון מורנא און די „אפוטרופסות-פאליטיקער" פון דעם „אויפגעקלערטען" אבסאלוטען יאהרהונדערט, ווי אין אונזער איצטיגער, הוווערזירטער אמעריקא. און איך געה מיט דער צייט, ריכטיגער, איך פאהר מיט דער צייט. די באהן איז שוין צו אלט, צו ארבע-איש, צו פאר-מבול'דיג. עס איז ניינצעהנטער יאהרהונדערט, אבער נאך נים אין לופט-שיף. נאך פאר דער צייט.

די באהן — ווי די פילאזאפיע פון דעם ניינצעהנטען יאהרהונדערט — גלייכט אלצדינג אויס, ניוועלירט די וועגען, בערג ווערען דורכגעשניטען, טאלען ווערען אנגעשאטען און דערהויבען. גלייכע, וויהדיגע שליאכען איבער דער ערד און אומעטום די גלייכע סטאנציעס, רייכערע ארימער, איפאזאנטער [illegible], פשוט, תמיד די אייגענע ווערדיגקייט און דער אייגענער [illegible].

די לופט-שיף צעשטערט בכלל יעדע [illegible] און ממשות'דיגקייט. דיסטאנצען ווערן בלויז פונקטען אויף דער קארט. עס בלייבען בלויז אויסגאנגס-פונקטען און ענד-צילען — און אלצדינג וואס איז אין מיטען, אט דאס גאנצע רעאלע, זודענדיגע, בלוט-רויטע לעבען, פעלדער און וועלדער און וואסערען, מענשליכע הייזער און דער רויטם פון מענשליכע בעוועגונגען. דער רויך פון די קוימענס און באגינענס און די [illegible] אין די פארקען און [illegible] — דאס אלץ פערשווינדט. אנהויב—סוף, און אין דער מיט [illegible] לופט. אזוי וועט אפשר אמאל זיין די וועלט. [illegible] גרויסע צענטערס, און נים מעהר. גרויסע שטעט, אומציהליגע [illegible] פון מענש [illegible] די וויסענשאפט פיהרען דער צו מיט אבזערנער נויטווענדיגקייט.

אבער דערווייל איז נאך ערד [illegible]. עס גרינען נאך פעלדער. און [illegible] איבער אמעריקא, ווי די [illegible] פליגען פאהרען — איז א [illegible] אזוי ווי אמאל — „פאריש[illegible]" [illegible] אויף דער [illegible] „בעל-יזלה" [illegible] וואגען און [illegible] יעדע צווייטע [illegible] מען זיך [illegible] „קרעט[illegible]" מען פערגעסט די פאסאזשירען [illegible] אייגענער צוגן [illegible] איז איינגעקויפט און [illegible] די [illegible] לייער. מען [illegible] נאך דעם „ווייטען" אויף די [illegible] און [illegible] פאהרט צווישען [illegible] הילדער, אבער [illegible] אמאל איז דער וועג גלאט [illegible] אמאל שפרינגט [illegible] האריזאנטען [illegible], אראפ און [illegible] ארויף. [illegible] פון דעם גאנג.

אט איז דער וועג פריי. ווי א לאנגע [illegible] צייגט ער זיך פאר די אויגען, און דער „דרייווער" בויגט זיך איבער דעם ראד, מיט א פייף, און די מאשין לויפט [illegible] ווי אין שטורעם. עס פערלאפט דער אטעם, עס הויבט אן צו פייפען און זשומען די לופט, דאס הארץ קלאפט שנעלער, גלייך ער [illegible]. עס ווערט ווארים און עס ציגט זיך אן דאס בלוט.

[illegible] אט איז דער וועג [illegible] מיט כהורה, אויפגאטשעט [illegible] פאר גוט און הינטען — און מיר פאהרען אזוי פאמעליך, ווי אויף דער פיפטער עוועניו אין ניו-יארק צווישען [illegible] און זיבען. טריט ביי טריט, כמעט געהט גלייך צופוס.

* * *

דורכגעפאהרען א האלבען טאג פון ניו-יארק, דורכגעריסען זיך דורך די ענגע גאסען פון פילאדעלפיא, ווידער אונטער'ן פרייען הימעל, און איז א פאר שעה ארום אמעריקע'ס גרויסע אוניווערזיטעט-בורג. א קליין שטעטעלע אבער פון עפאכאלער בעדייטונג פאר אמעריקא. דארט — אויף דעם שלאכט-פעלד, וואו עס איז פערזיגעלט געווארען דער גורל פון דער יונגער אמעריקאנער רעפובליק, צי בלייבט זי איינינג און גאנץ, אדער ווערט זי צעשפאלטען!

— האט לינקאלן געהאלטען די גרויסארטיגסטע רעדע פון דעם ניינצעהנטען יאהרהונדערט, די גרעסטע רעדע, וואס אמעריקא האט ווען עס איז געהערט. מען לערנט זי אין די שולען, קינדער קענען זי אויף אויסווענדיג. „די וועלט וועט נים בעמערקען און וועט נים לאנג געדענקען, וואס מיר זאגען דא, אבער זיי האבען דא אויפגעטאן". זיי — דאס הייסט די קעמפער, וואס זענען געפאלען אויף דעם שלאכטפעלד פון געטיסבורג פאר דער פרייהייט פון דעם מענשען. און ווייטער — „מיר מוזען דא בעשליסען, אז זייער טויט זאל נים זיין קיין אומזיסטיגער, און אז די דאזיגע נאציע זאל פאר גאט ווידער געבוירען ווערען אין פרייהייט, און אז די רעגירונג פון דעם פאלק און דורך דעם פאלק זאל נים פערשווינדען פון דער ערד".

און אט שטעה איך אויף דעם אמאליגען שלאכטפעלד, און דעם „נאציאנאלען פארק" פון געטיסבורג. ארום און ארום מאנומענטען, הארמאטען, נערענס שטיינער. און צווישען זיי אלע די גרויסארטיגע, פאנטאסטישע געשטאלט פון לינקאלן. דער לענגסטער פון אלע — דער פאטעטישסטער און דער גרעסטער. דער גרעסטער אמעריקאנער, וואס האט ווען עס איז געלעבט. דער איינציגער, וואס האט עס ערנסט געמיינט. דער איינציגער און — אפשר דער לעצטער.

„פאר דעם פאלק, דורך דעם פאלק, פון דעם פאלק" — לינקאלן האט צוגעפיהרט דעם גרונד-געדאנק פון אמעריקא צו דער לעצטער, שארפסטער און האט זיך בערוהיגט. געטיסבורג איז געווען די העכסטע דערגרייכונג און דער בארג-שפיץ — דערנאך האט זיך אנגעהויבען דער וועג אראפ.

און היינט איז געטיסבורג פונקט אזוי לעגענדע ווי די אויפשריפט „ליבערטע, פראטערניטע, עגאליטע" אין פראנקרייך — אדער דער לאזונג פון „פרייער ארבייטער-רעפובליק" אין רוסלאנד. געוועזען א לעבען — געווארען שטיין. און א פארק, א מוזעי, א לעגענדע.

* * *

פערביי די רוינען, פערלאזענע פיטסבורג. שווארצע פאבריקען, קוימענס, אייביגער פייער, און ארבייט וואס שטעלט זיך קיינמאל נים אפ. דער האמער קלאפט טאג און נאכט, אמעריקא ארבייט. דא איז אמעריקא'ס שליסעל צו וועלט-מאכט.

ווי א גארטעל נעמט ארום וועסטווירגיניא, די שטאט פיטסבורג, וואו דאס אייזן ווענדט זיך — וועסטווירגיניא. אויף מיילען זעהט זיך דער בנין. א שטאט פאר זיך. אומפאנאנד מעהר ווי פארד'ס פאבריק אין דעטראיט. מען פיהלט — מאלעריש, פעסטקייט. [illegible]. נים רעקלאמע, נאר שטאלצע, רייפע קראפט און אייזערנע נויטווענדיגקייט. עס איז נאך דייטשע טראדיציע, עס איז עסען און דארטמונד און עלבערפעלד אויף אמעריקאנישען באדען. עס איז נאך אייראפע אויף נייער ערד. נים שוין ווי פארד, דער נייער אמעריקאנישער מענש, אהן ווארצלען און אהן א המשך.

און אט איז סינסינעטי, די איינציגע שטאט אין אמעריקא, וואו יודען ווערען רעספעקטירט. די איינציגע שטאט, וואו מען קוקט נים אויף זיי ווי אויף — פרעמדע און איבריגע. דער מעיאר א יוד, מיט א מערקווירדיגען נאמען, [illegible]; אנדערע הויכע שטאט-בעאמטע — יודען. און דער גרעסטער „יודישער שטאט" פון דער וועלט, אין ניו-יארק, האלטען יודען פאר א גרויסער דערגרייכונג ווען מען ווארפט זיי א קליינעם אמט אין דער שטאט-פערוואלטונג. האבען אפילו נים דעם מוט צו חלום'ען וועגען א יודישען מעיאר, אבער אין סינסינאטי, מיט איהר קליינער יודישער בעפעלקערונג, שפילען יודען א פיהרענדע ראלע.

די וויג פון דעם רעפארם-יודענטום אין אמעריקא. און ווייל אזוי, „רעפארמירט", איז די גאנצע יודישע סביבה דארט אזוי אינטענסיוו יודיש. מען רעדט דארט וועגען „סינאגאגאלע נעיעס" ווי פון א וויכטיגען ענין. מען האט מיר אויך געפרואווט דערצעהלען [illegible] „נעיעס" — אבער מיין [illegible] שמייכעל האט באלד אפגענומען דעם חשק בײ דעם דערצעהלער.

עס ווייזט אויס, דער חוש פאר רעליגיע איז מיר פאראליזירט. איך קאן פשוט נים דערוועקען אין זיך דעם מינדעסטען אינטערעס פאר רעליגיעזע פראגען און אינסטיטוציעס און וואס רעפארמירטער א רעליגיע איז — אלץ אומאינטערעסאנטער ווערט זי. רעליגיע איז א גרויסער [illegible]. [illegible] א קנעט פון ריטואלע בעוועגונגען, וואס בעקומען א ווערט און א חן, ווען זיי זענען אלט — זעהר אלט. אט אזוי ווי די „ניי-שפילען" און די רעליגיעזע טענץ אין יאפאן, וואו יעדע מינדסטע בעוועגונג איז טראדיציאנעל פארפיקסירט, וואו אלצדינג האט א הינטערגרונט.

עס קאן זיין — אז אפילו דאס רעפארם-יודענטום וועט אין טויזענד יאהר ארום ווערען שעהן און בעקומען א געוויסע חנליכקייט. אבער דערווייל — סינסינאטי אקעגען צפת, ד"ר איזאק מ. ווייז אקעגען די דורות וואס ציהען זיך פון „שלשלת הקבלה", דער ניי-מאדערנער „ראבי" אקעגען דעם שטרענגען ארטאדאקסישען, פארבערייבלען און זאגשטיגען אלטען יודענטום — דין ווערט דער פארום און דינער, ער קאן טעהן נישט בונדען.

וואָס ווערט היינט געשפּילט
(אין טעאַטער / אין קינאָ)

יידיש טעאַטער: „דער דאָרפס-יונג"
אַרדט: „געקליבענע פּערל".
שפּאַניש טעאַטער: „מאַזעפּאַ"
קאַמעראַל טעאַטער: „וועלכע איז דאָס געווען"
פּאָפּולאַרני: „בראָנקס עקספּרעס".
קאַסינאָ: „די פֿרוי אויף דער לבנה"
לונאַ: „נח׳ס תיבה".
ספּלענדיד: „דער זינגענדער לץ".
גראַנד-קינאָ: „דאָס שיצלעכע מיידעל".
פּאַלאַס: „זיי פֿײַער"
קאַפּיטאָל: „דער גאָלדענער גיהנום".
אָדעאָן: „צווישען מענשענפֿרעסער".
שוייץ: „אונטערערדישע מענשען"
זאַכענטאַ: דער לעצטער ראָמאַנס
סמאָלדושעלניאַ: „די קאַרוזעל פֿון זינד"
רעדיטאַ: „די טעכטער פֿון די געטער"
וויאַדעוויל: „צווישען מענשענפֿרעסער"
אַפּאָלאָ: „ביים קאַמין"
ווישאַ: „ווייסע נעכט אין פּעטערבורג"
קאַרסאָ: „פּיראַט פֿון דרום-ים".
אַשוואַטאָרי: „ווייסע רויזען"

פֿון האַנדעלס-געריכט

באַנקראָט פֿון „סטאַניסלאַוו הערמאַן"

אויף דער לעצטער זיצונג פֿון לאָדזשער האַנדעלס-געריכט איז באַשטימט געוואָרען „אַנ׳אויפּאַרלאָששש" דער פֿירמע „סטאַניסלאַוו הערמאַן", וועלכע באַזיצט אַ זאָקען-פֿאַבריק אויף גדאַנסקאַ 118.

סטאַניסלאַוו הערמאַן האָט אָפּגעשטעלט די צאָהלונגען דעם 10 דעצעמבער 1929 און האָט נעלאָוט געהן צום פּראָטעסט זיינע אײַגענע וועקסלען אויף אַ סומע פֿון 6000 זל.

אַלס קוראַטאָר איז באַשטימט געוואָרען אַדוואָקאַט וואַנדאַ דוטקעוויטש אַלס ריכטער קאָמיסאַר ה׳ טאָושימיעווש קאָהן.

באַנקראָט
פֿון אַ לאָדזשער פֿירמע אין פּויזען

די פֿירמע „לאָדזשער פֿאַבריקס-סקלאַד" אין פּויזען, וועלכע געהערט צו ה׳ י. סטאַנקישעוויטש, איז באַנקראָט. די חובות פֿון דער פֿירמע באַטרעפֿען לערך 650,000 זל.

קאָנפֿעקציע-באַנקראָט
צום שאַדען פֿון לאָדז און בושעושין

די גרויסע קאָנפֿעקציע-פֿירמע אין לעמבערג „סילע מעהר" האָט באַנקראָ-טירט. לאָדז ליידט דאָ מיט עטליכע הונדערט טויזענד זל. אויך די בושעוושי-נער קאָנפֿעקציע אינדוסטריע איז „אין ררינגען".

ביז 60 טויזענד זלאָטעס קאָסט די לאָדזער סוחרים
דאָס פֿערשפּעטיגען אויסצוקויפֿען נייע פּאַטענטען

אין די לאָדזשער פֿינאַנץ-קאַסעס איז די לעצטע טעג זעהר וואַרים... סוחרים, האַנדווערקער און אינדוסטריעלער אײַלען אויסצוקויפֿען באַטענטען, אָבער 2 פּראָ-צענט פֿאַר׳ן חודש יאַנואַר ווערט גענו-מען שוין פֿון 2. יאַנואַר אָן. דערצו לעס-טיגט אויף די סוחרים, בײַ וועלכע די פֿינאַנץ-קאָנטראָלערן האָבן אָפּגעשטאַט „ווּיזיטען" די פֿאַראויסגעזעהענע שטראָף פֿאַר ניט באַזיצען פּאַטענטען. די לאָדזשער סוחרים-אָרגאַניזאַציעס נע-מען אונטער אַנ׳אַקציע, אַז די פּראָמאָ-קאַלען זאָלען אַנולירט ווערען.

לויט דער באַרעכנונג אין די היגע סוחרישע קרייזען זענען פֿערהאַן 50 פּראָצענט, וועלכע האָבען ניט געהאַט קיין פּאַטענט דעם 2. יאַנואַר, אַלזאָ — פֿאַר 13 טויזענד פּאַטענטען צאָהלט מען איצט צו אין לאָדז 2-ער פּראָצענ-טער, ד. ה. אַ קיימאַלן פֿון אַ 50—60 טויזענד זל.

רעפֿאָרם פֿון האַנדעלס-רעכט
פֿאָדערט דאָס לאָדזער סוחר׳טום
צוליב דעם מבול „אַנזעצענישען"

אין פּוילישען סוחרים פֿעראיין אין לאָדז איז פֿאָרגעקומען אַ קאָנפֿערענץ געווידמעט די נויטווענדיגקייט צו רע-פֿאָרמירען די האַנדעלס-רעכט פֿאַר די האַנדעלס-קרעדיטאָרען.

די קאָנפֿערענץ האָט אונטערשטראָכען אַז די מאַליציאַציעס פֿון געוויסענלאָזע בעלי-חובות ברענגען ניט נאָר שאַדען די סוחרים, וועלכע געבען זיי קרעדיט, נאָר מיט זייער אומערהערטער האַנדלונג איז דאָס סוחר׳טום געצוואונגען צו פֿעה-קויפֿען סחורות מיט אַ דעפּאָזיט, ווייל דאָס ניט באַקומען געלד פֿאַר די אויס-געבאָרגטע סחורות, ברענגט זיי אַריין אין אַ שווערער לאַגע און זיי זענען בעת הדחק געצוואונגען צו פֿערקויפֿען סחו-רה פֿאַר די נידריגסטע פּרייזען, אפֿי מאָמענטאַל צו בלייבען „אויפ׳ן פּלאַץ". דערמיט ווערט אויך אונטערגעראָבען די קאָנקורענץ-מעגליכקייטען פֿון דעם סוחר׳ישען כלל און דעזאָרגאַניזירען דאָס ווירטשאַפֿטליכע לעבען.

לסוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעש-לוס זיך צו ווענדען צו דער אויפֿזיכטס מאַכט מיט אַ רייה פּאָסטולאַטען ווענען רעגולירען די דאָזיגע אָנגעווענדעטע פֿראַגע.

לאָדזשער קאַמעראַל-טעאַטער
„אַרדט"
אַלעע 1-טער מאַי 2
פֿריהער ענגלישער זאַל

קינסטלערישער לייטער: משה בראָדערזאָן
דירעקציע: יוסף סטרוגאַטש.
קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן.

ה י י נ ט, מאָנטאָג און מאָרגען
דינסטאַג 9.30 אָוועגד
אַ פֿרעהליך געמישט פּראָגראַם
א. נ.
געקליבענע פּערל
16 ערשטקלאַסיגע נומערן 16

מיטוואָך צוליב דער גענעראַל-פּראָבע
פֿון 2. פּראָגראַם ווערט ניט געשפּילט

דאָנערשטאָג, ה. 16. 9.30 אוו.
פֿייערליכע פּרעמיערע-פֿאָרשטעלונג
פֿון 2-טען פּראָגראַם א. נ.
חי געלעבט

בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון טעאַטער יעדען טאָג פֿון 1—11 און פֿון 5 נ"מ

אויסלענדישע פֿירמעס
וואָס ווילען האַנדלען מיט לאָדז

אין ביוראָ פֿון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער זענען אָנגעקומען פֿאָלגענדע אָפֿערטען פֿון אויסלאַנד:

אַ ווינער פֿירמע וויל איבערנעהמען אַ פֿערטרעטונג פֿון פּוילישע פֿירמעס, וועלכע ווילען עקספּאָרטירען שפּיז-אַר-טיקלען (נומ. 5098); אַ האָלענדישע פֿירמע וויל איבערנעהמען אַ פֿערטרע-טונג פֿון אַ פֿאַבריק פֿון מעבעל-שטאָפֿען (נומ. 9161); אַ רומענישע פֿירמע וויל איבערנעהמען אַ פֿערטרעטונג פֿון אַ פֿאַבריק, וועלכע אַרבייט אויס וואָל-גאַרן אָדער קונסט-זייד (נומ. 5147); אַ טשעכישע פֿירמע פֿערקויפֿט געלעגענ-הייטליך אַ טראַנספּאָרט אַנילין-פֿאַרבען (נומ. 5142); אַ ווינער פֿירמע וויל אי-בערנעהמען אַ פֿערטרעטונג פֿון אַ פּוילי-שער פֿאַבריק פֿון שניי-שיך און קאַלאָ-שען (נומ 8230); אַ האַמבורגער אַגענ-טור-פֿירמע שטרעבט אָנצוקניפּען בעצי-הונגען מיט פֿאַבריקען פֿון וואָל, בוימ-וואָל- און קונסט-זייד אויסאַרבייטונגען מיט׳ן ציל פֿון רעעקספּאָרטירען אין די מעבר-לים-לענדער (נומ. 5158); אַ בער-לינער פֿירמע וויל עקספּאָרטירען פֿון פּוילען קיין דרום-אַפֿריקע געדרוקטע קאָ-לירטע קאָפּ-טיכלער (7830).

קופּאָן № 94
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פֿונ׳ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ׳ן יורי-קאָנסול פֿון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאַג, דעם 13. יאַנואַר פֿון 8—9 אוו.

אַ ריזיגער באַנקראָט פֿון 750.000 דאָלאַר
פֿון אַ וואַרשאַווער פֿירמע

אײַנע פֿון די גרעסטע פֿירמעס אין וואַרשע האָט אָפּגעשטעלט איהרע צאָה-לונגען. איהרע פּאַסיווען באַטרעפֿען 750,000 דאָלאַר. צוליב׳ן דאָזיגען באַנ-קראָט איז געקומען קיין וואַרשע דער „פֿומער-קענגוג" ה׳ סאַלאָמאָן פֿון לײַפּ-ציג, וועלכער וויל דערפֿירען אַ אויסגלײַך צווישען דער וואַרשאַווער פֿירמע און איהרע קרעדיטאָרען.

אַ האַלבען מיליאָן זל. שאָדען
האָט לאָדז פֿון אַ וואַרשאַווער באַנקראָט

צו די וואַרשאַווער באַנקראָטען איז איצט אויך צוגעקומען דער באַנקראָט פֿון דער פֿירמע „ברידער קאָלאָדזשאַנ-סקי", וועלכע פֿיהרען אַ הורט-וואָל-האַנ-דעל אויף נעגנשא בײַ דער דאָזיגער פֿיר-מע איז לאָדז אנגאַזשירט אויף העכער אַ האַלבען מיליאָן זל

דער צאָל אויף פּוילישע טעקסטיל-אויסאַרבייטונגען אין רומעניען

פֿון די אַרבעטען, וואָס די לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער פֿיהרט אין שײַכות מיט דעם נײַעם רומענישען צאָל-טאַ-ריף, רופֿט זיך אַרויס און אויבנאָן אַ אנקעטע, וועלכע האָט דעם ציל פֿעסט-צושטעלען די פּאָסטולאַטען, וואָס דאָס ווירטשאַפֿטליכע לאָדז דאַרף אַרויסשטע-לען בײַ די פֿערהאַנדלונגען מיט רומע-ניען, וואָס וועלען זיך אָנהויבען אין די נאָהענטסטע טעג. ביז׳ן 1. מערץ דאַרי-פֿען די פֿערהאַנדלונגען אונגאַנצען פֿער-ענדיגט ווערען און געגענזייטיג וועט אויף די פּוילישע טעקסטיל-אויסאַרבייטונגען וואָס וועלען אַריינגעפֿיהרט ווערען קיין רומעניען נאָכ׳ן 1 מערץ גענומען ווע-רען 50 פּראָצענט: געהעכערטע צאָל-אָפּצאָהלונגען, וועלכע ווערען איצט אָנ-געווענדעט.

די ביז איצטיגע אנקעטע נעמט אַרום די גרעסטע בוימוואָל-אינדוסטריע פֿירמעס ווי אויך די פֿאַבריקען פֿון טעק סטיל-מאַשינען.

לאָקאַל-שטייער
ווערט נישט פֿערקלענערט

דער לאָקאַל שטייער ווערט גענומען פֿון פֿולען דירה-געלד, און נישט נאָר פֿון דער סומע, וועלכע בלײַבט נאָכ׳ן אַראָפּרעכענען די הויז-קאָסטען, ווי עס מיינען פֿיל לאָקאַטאָרען. עס איז דערי-בער אַ שאָד אַרײַנצולעגען געלד אין רע-קורסען געגען דער אויסמעסטונג פֿון דעם דאָזיגען שטייער.

דער וואַרשאַווער אויבער-קאַנטאָר משה קוסעוויצקי אין לאָדז

שבת, פּרשת וירא וועט די לאָדזשער יודישע בעפֿעלקערונג האָבען אַנ׳אמת׳ע אַ בעראַשונג. דער אויבער-קאַנטאָר פֿון דער וואַרשאַווער סינאַגאָגע וועט דאָ דאַווענען אין לאָדזשער „פֿילהאַרמאָניע" פֿרײַטאָג, צו קבלת שבת און שבת פֿרוה שחרית און מוסף. אויבער קאַנטאָר משה קוסעוויצקי דאַרף זיך שוין נישט יאָגען נאָך רעקלאַמע. דאָס אַליין, וואָס ער פֿערנעהמט איצט דעם אָמט פֿון גרשון סיראָטאַ אין דער וואַרשאַווער סינאַגאָגע רעדט שוין פֿאַר איהם גענוג. די לאָדזשער יודען, וואָס וועלען איהם הערען דאַווענען וועלען האָבען אַנ׳אמת׳ן עונג שבת

רעזולטאַט פֿון שאַך-סימולטאַן

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז שבת אָוונד פֿאָרגעקומען אין דער קאָנדיטאָריי „עקאָנאָמיאַ" אַ שאַך-סימול-טאַן פֿון ה׳ יעזשי ראָזענבלאַט, וועלכער האָט געשפּילט 12 פּאַרטיס, צווישען זיי צוויי טורם-פּאָר, און 1 מיט קעניגין-פּאָר. אין רעזולטאַט האָט ה׳ ראָזענבלאַט געוואונען 10 פּאַרטיעס. רעמיזירט 1 פּאַרטיע טורם-פּאָר, און 1 פּאַרטיע טורם-פּאָר פֿערשפּילט.

עגזאַמינירי-קאָמיסיעס פֿאַר האַנדווערקער
הויבען אָן זייער טעטיגקייט

די עקזאַמינירי קאָמיסיעס בײַ דער לאָדזשער האַנדווערקער-קאַמער הויבען אָן אונגעבליכען זייער טעטיגקייט. עס פֿליסען שוין אײַן אנצאָהליגע בויטעס פֿון גע-זעלען, וועלכע ווילען זיך שטעלען צו די עקזאַמענס.

די האַנדווערקער-קאַמער מאַכט איצט בעמיהונגען צו בעפֿרייען די עלטערע האַנדווערקער פֿון דער פּליכט פֿאָרצו-שטעלען פֿאַר דער עקזאַמינירי-קאָמיסיע בעשטעטיגונגען פֿון דורכגעמאַכטע ער-גענצונגס-קורסען פֿאַר האַנדווערקער ווי בכלל צו בעפֿרייען פֿון טעאָרעטישען עקזאַמען. צוליב דעם איז שוין אַרויס-געשיקט געוואָרען אַ מעמאָריאַל צום האַנדעלס - מיניסטעריום.

טאָג-קלאַנגען
ספּירה אין ווינטער

אַלע צעהלען איצטער ספירה,
אַלע זענען שטאַרק פֿערנומען—
„פּאַסלעס" האַלטען אין איין צעהלען,
ווען וועט שוין דער ערשטער קומען...

ספירה צעהלען, איצטער אַלע—
פֿונ׳ם קלענסטען ביז׳ן גרעסטען:
הענדלער צעהלען עקזעקוציעס,
סוחרים צעהלען די פּראָטעסטען...

ספּירה צעהלען די בחורים,
—אויך בטלנים פֿון די קלויזען,
וויפֿיל קומט זיי פֿון די כלות—
צו-צו צעהלען פֿאַר די חויזען...

און אַפֿילו איך, גראַף קאַלי,
צעהל אַ יעדען טאָג די „ספירה"ן
וויפֿיל פֿעהלט מיר נאָך דאָלאַרען
פֿאַר מיין פּאַלאַץ... פֿאַר מיין דירה...

גראַף קאַלי

אין דריי שורות
לאָדזער נייעס בקיצור

היינט קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון דער סטאַטיסטי קאָמיסיע פֿעסטצושטעלען די פּרייזען פֿון קוילען

* * *

צוליב דעם, וואָס אין לאָדז וועט טעטיג ווערען די ראַדיאָ-סטאַציע, הערט מען אויף צו קויפֿען די גרויסע ראַדיאָ-אַפּאַראַטען.

* * *

אין יאָהר 1929 זענען די לאָדזשער טראַמוויי אויסגעפֿאָהרען איבער די לאָדזשער גאַסען העכער 12 מיליאָן קילאָמעטער. געפֿאָהרען זענען 86,852,889 פּאַסאַזשירען.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג 13 יאַנואַר

וואַרשאַ (1411)
11.58 שעה צייכען
12.05—13.10 גראַמאָפאָן-קאָנצערט
16.45—17.15
17.45—18.45 לייכטע מוזיק
19.25 גראַמאָפאָן-קאָנצערט
20.30—22 אָפּערעטע „דושודושי"
22.15 ספּאָרט-בעריכט
22.35 לעצטע נייעס
23.— טאַנץ-מוזיק

פּויזען (385)
14.— בערזע
17.45—18.15 סאָליסטען-קאָנצערט
20.30—22 לייכטע-מוזיק

ווילנאַ (385)
16.15—17.10 אָרקעסטער-קאָנצערט
18.45—19.25 אָפּערע פֿון זשונג
23.— טראַנסמיסיע פֿון אויסלענדישע סטאַציעס

אויסלענדישער ראַדיאָ-פּראָגראַם

שטאָקהאָלם (436) שוועדען
19.30 „ראַנהוידער" פֿון האַגנער

הילפֿערסום (1071) האָלאַנד
20.41 אָראַטאָריום „משה" פֿון ברוך

לאָזאַנע (680) שווייץ
20.30 סימפֿאָנישער קאָנצערט

נעאַפּעל (331) איטאַליען
21.02 „קאַוואַלעריע רוסטיקאַנאַ" (אָפּער)

סעווילא (368) שפּאַניען
23.— „פֿייערפֿויגעל" פֿון סטראַווינסקי

האַמבורג (218) דייטשלאַנד
20.15 סימפֿאָנישער קאָנצערט

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

די געהיימנישען פֿון דער רויטער ווילע
שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון לאָדזער לעבען.

(21-טע פֿאָרטזעצונג)

— ווען די ליפּען מײַנע האָבען זיך צוגערירט צו אײַער האַנד, האָב איך אויפֿגעהויבען מיין קאָפּ און דערנאָך אַ קוש געטאָן אײַער ענטבלויזטען אָרעם און אַזוי ווייטער און ווייטער... ווײַדער האָב איך אויפֿגעעפֿענט די אויגען און דער-זעהן, דאָס רעטעלע, די טרויעריגע ווירקליכקייט, דער חלום איז פֿאַרביי. פֿון די אַלע הערליכע זעהענישען איז געבליבען פֿערבלייבען, אַ חוץ אַ פּוסטקייט און פֿינסטערניש. מיין לעבען האָט זיך מיר אויסגעדוכט צו זיין אָרעם און פֿערשאָלטען, און מײַן האַרץ האָט געקלאַפּט, ווי אַנ׳אַלאַרמירענדער גלאָק, וואָס צוקלינגט זיך שרעקעדיג און ווייענדיג אין דער נאַכט פֿון אַ מוראַ׳דיגער שׂרפֿה.

פֿאַני איז געווען שטאַרק גערירט פֿון דער גאַנצער ערצעהלונג. עס האָט זיך איהר געדאַכט, ווי עס וואָלט זיך אין איהר עפּיס איבערגעריסען. עפּיס אַ גאַנץ אומבעקאַנט גע-פֿיהל האָט זיך פֿע׳גנב׳עט אין איהר האַרץ. אַזעלכע חלומות — האָט זי געטראַכט — קאָנען ענטשטעהן נאָר אין דעראַנק פֿון אַ געליבטען.

ערשט אין אַ מינוט אַרום האָט זי בעמערקט, אַז יעזשי האַלט איהר האַנט און קושט הייס איהרע צאַרטע פֿינגער.

זי האָט געוואָלט אַוועקנעהמען די האַנד, ווײַל זייערע קוי-שען האָבען שוין דערגרייכט וואָס אַמאָל העכער און העכער...

זי האָט געוואָלט ענטבלויזען איהרע אָרעמס פֿאַר׳ן גע-ליבטען, נאָר די בעהאַלטענע, העכערע קראַפֿט האָט איהר דערין געשטערט.

פֿאַני איז געווען אַנ׳אַפּערגלויבינע און געגלויבט אין חלומות, וועלכע זענען גאַנץ אָפֿט אַ פֿאָרגעפֿיהל.

פֿאַרוואָס האָט זי אַזוי שטאַרק געוואָלט וויסען דעם סוף פֿון חלום?

עפּיס אַן׳אומרוהע האָט זי בעהערשט. ס׳איז איהר היים און קאַלט געוואָרען. אַ שוידער איז אַריבער איהר לײַב...

יעזשי האָט זי אומאויפֿהערליך געקושט. זי האָט געפֿיהלט דעם הייסען אָטעם פֿון אַ מאַנספּערשוין אויף איהרע אָרעמס, אויף איהר שטערן און געוואַרט, ביז אַ קוש וועט פֿאַלען אויף איהרע ליפּען: זי האָט געהאַט דעם אײַנדרוק, אַז ער הייסט זי דערויף צו לאַנג וואַרטען, און אַז אין חלום איז ער געווען אַ סך דרייסטער. זי האָט לאַנג געוואַרט. זי איז שוין ממש אַרויס פֿון אונגעדולד, איהר האָט זיך יעצט אַזוי שטאַרק געוואָלט קושען!...

דער לאַנגער און הייסער קוש האָט זי ווי עלעקטריזירט. יעזשי האָט גאַנץ גוט געוואוסט, וואָס עס וועט באַלד נאָך קומען. ער האָט גוט געקענט זיין קראַפֿט! און דערמאָלט ערשט, ווען פֿאַני האָט אַ האַלב - פֿער׳חלש׳טע פֿערבויגען איהר בלאָנדען קאָפּ מיט אַ טיפֿען זיפֿץ, איז אַ לײַדענשאַפֿטליכער קוש געפֿאַלען אויף איהרע ליפּען.

אין אַ מינוט אַרום האָבען זיי ביידע געעפֿענט די אויגען, זיך אָנגעקוקט און זיך געגענזייטיג דערקענט. זייערע בליקען האָבען צווישען זיך גערעדט. זייערע מוחות זענען געווען שטאַרק איבערגענומען דערמיט, וואָס אין דאמע אָנהויב פֿון זייער ליבע ברענט שוין אַזוי שטאַרק די תאווה.

יעזשי האָט גענצליך פֿערגעסען אָן זיין פֿערגאַנגענהייט און פֿאַני? וואָס וועט פֿאַר איהר ברענגען דער מאָרגענדיגער טאָג?

האַרטמאַן. זעהענדיג פֿאַני׳ס ליבליכען שמייכעל. און אונגאַנצען דערצינטערט געוואָרען. ער האָט זיך אָפּגעגעבען אַ קלאָרען דין וחשבון, אַז פֿון דעם מאָמענט אָן ווערט זיין לעבען צוזאַמענגעבינדען מיט׳ן דאָזיגען שמייכעל, אַז ער ווערט פֿון היינט אָפּהענגיג פֿון דער וואונדערבאַרער פֿרוי, וואָס האָט איהם ממש ווי פֿאַר׳כישופֿ׳ט.

אײַדער ער האָט בעוויזען איהר אויסצודריקען זיין דאַנק-באַרקייט, האָט פֿאַני אויסגערופֿען:

— אך, רעדט גאָרנישט! זאָגט מיר נישט היינט, אַז די האָסט מיר ליב! וועסט עס מיר איבער׳חזר׳ן מאָרגען, דער-נאָך אָפֿשר, יעדען טאָג. יעצט בעט איך דיך, לאָז מיך אי׳ בער איינע אַליין, כדי איך זאָל קאָנען שטיל ענטשלאָפֿען ווע-רען און פֿערזונקען אין זיסע חלומות...

איהר קליין קעפּעל איז געפֿאַלען אויף די קושעלעך, די צושויבערטע גאָלד-בלאָנדע האָר האָבען פֿערשטעלט איהר גאַנץ געזיכט. איהר קלינגענדע אָנגענעהמע שטים האָט זיך צוזונגען:

„איך שלאָף שוין, מײַן טײַערינקער, איך שלאָף שוין...
איך בעט דיך, געה אוועק פֿון מיר... איך שלאָף שוין"...

האַרטמאַן האָט מאַטע געהאָרכט און באַלד פֿערלאָזט פֿאַני׳ס צימער.

ווען ער איז שוין געווען אויפ׳ן גאַס, האָט ער צו זיך אַליין אויסגעשריגען:

— זאָל געשעהען דאָס, וואָס עס דאַרף געשעהען! אָבער מיין גאַנץ לעבען וואָלט נישט פֿעהיג געווען צו בעצאָהלען מיר דאָס גליק, וואָס איך האָב היינט גענאָסען.

האַרטמאַן האָט אַ גאַנצע נאַכט נישט געקאָנט אײַנ-שלאָפֿען. ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿאַרטאָגס. באַלד, ווי ער האָט זיך נאָר אָנגעטאָן, האָט ער געהייסען דעם דינער פֿאָר-ברייטען אַנ׳אויטאָמאָביל און ער איז פֿערפֿאָהרען אין זײַן ווילע. ער האָט בעשלאָסען צו זעהען זיך מיט גוסטאַוו׳ן. די יעצטיגע לאַגע האָט ווייטער אַזוי שוין נוט געקאָנט אָנהאַל-טען, מען האָט געדאַרפֿט געפֿינען אַ געוויסען אַ אויסוועג. ער האָט געמוזט זיין לעבען יעצט אָנגעבען אַ גאַנץ אַנדערען לאַ-ראַקטער, גאַנץ אַנדערע פֿאָרמען. ער האָט געמוזט ענדערן די סביבה.

ווי באַלד יעזשי האָט איבערגעטרעטען די שוועל פֿון נאָרמען, האָט ער געהערט אונטערערדליכע געשרייען. עס האָט זיך אַ ווילע אָפּגעשטעלט און אײַנגעהאָרכט זיך פֿון וואַ-נען די געשרייען קומען. זייענדיג זיכער, אַז דאָס שרייט מען אין זיין הויז, איז ער מיט איין שפּרונג שוין געשטאַנען אויפ׳ן גאַנעק. מיט די פֿויסטען האָט ער שטאַרק אָנגעהויבען קלאַ-פּען אין דער טיר. די געשרייען האָבען זיך געהערט וואָס אַמאָל דײַטליכער און שטאַרקער.

ער האָט דערהערט אַלעקסאַנדער׳ס שטים, וואָס האָט גערופֿען:

— האַקט אויף די טיר!

יעזשי האָט מיט אַלע כוחות אויפֿגעריסען די טיר. ער האָט בעמערקט, אַז די טיר פֿון קאַבינעט איז אויפֿגעשפּאַרט, אײַדער ער איז דאָרט אַריין, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אויף דער שוועל און מיט איין שאַרפֿען בליק בעמערקט, וואָס עס טוט זיך. ער האָט דערזעהן אַ שרעקליך בילד.

אַלעקסאַנדער מיט גוסטאַוו׳ן, ביידע פֿערבלוטיגטע, האָ-בען זיך געוואַלגערט אויפ׳ן דיוואַן, און זיך געגענזייטיג מוראַ׳דיג געשלאָגען. נאָך עטליכע סעקונדען און אַלעקסאַנ-דער וואָלט בעזונט געוואָרען. יעזשי האָט פֿערשטאַנען, אַז עס איז געקומען אין אַ פּאַסענדען מאָמענט. אַלעקסאַנדער האָט נאָך קוים געזשיפּעט. גוסטאַוו מיט אויגען, אָנגעלאָפֿענע מיט בלוט. מיט אַ שוים אויף די ליפּען, האָט אויסגעזעהען ווי אַ ווילדע, צעיושעטע חיה. פֿון דעם מיל האָבען זיך געהערט עט-ליכע אונרוהיגע, אָפּגעריסענע ווערטער. ער האָט נאָך אַמאָל געפּרובט זיך וואַרפֿען אויף אַלעקסאַנדער׳ן. יעזשי האָט פֿערשטאַנען, אַז גוסטאַוו האָט נישט בלויז געקעמפֿט, כדי זיך צו בעפֿרייען פֿון זיין תפיסה, נאָר ווי אַ ווילד-משוגע׳נער וואָס וויל נקמה נעהמען, זעהענדיג און זיין שונא׳ס אַ פֿערביסענעם פֿיינד.

(דאָס ווייטערע קומט)

געמישטע חתונות אין רוסלאנד

די צאהל געמישטע חתונות ביי יודען איז דאפעלט ווי ביי אוקראאינער אדער דייטשען.— יודישע פרויען האבען מעהר חתונה מיט קריסטליכע מענער, ווי יוד. יונגעלייט מיט שיקסעס.

בערלין (יטא) אינטערעסאנטע ידיעות וועגען געמישטע חתונות, וועגען גט'ן ביי דער יודישער בעפעלקערונג אין סאוויעט-רוסלאנד האט אויצט בעארבייט די עקאנאמיש - סטאטיסטישע סעקציע פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין בערלין. די בעארבייטע מאטעריאלען נעמען ארום אוקראינע פאר די יאהרען פון 1924 ביז 1927, אייראפעאיש גרויס - רוסלאנד (ר. ה. די רעפובליק ר.ס.פ.ס.ר. אהן דעם אזיאטישען טייל) פאר די יאהרען 1925, 1926, 1927 און ווייסרוסלאנד פאר ד. יאהר 1926. דער פראצענט פון די יודישע געמישטע חתונות ווערט דערביי פערגליכט מיט דער עטשפרעכענדער ציפער ביי רוסען, אוקראינער, ווייסרוסען, פאלאקען און דייטשען. די צאהלען זענען אויסגערעכענט אויף יעדע 100 חתונות און מענער בעזונדער.

אויף אוקראינע האבען פון יעדע 100 פערהייראטע מענער גענומען פרויען נישט פון זייער נאציאנאליטעט: ביי יודען — 3.6 (אין יאהר 2419), 4,1 (1925), 4.4 (1926), און 4.3 (1927). ביי רוסען — 28.0 (1924), 35.7 (1925), 31,3 (1926), און 30.4 (1927). ביי פאלאקען — איז דער פראצענט לויט דער רייה פון די יאהרען א פאלגענדער: 25.9, 38.4, 33.0 און 30.2 ביי דייטשען — 10.5, 11.4, 11.6 און 11.5.

פון יעדע 100 פערהייראטע פרויען האבען אויף אוקראינא גענומען מענער נישט פון זייער נאציאנאליטעט: ביי יודען — 4.1 (1924), 4.4 (1925), 4.8 (1926) און 5.1 (1927). ביי רוסען — 18.9, 26.0, 24.0 און 23.8. ביי פאלאקען — 28,0, 40.6, 34.8 און 33.6. ביי דייטשען — 9.3, 10.2, 10.3 און 10'7.

אין אייראפעאישען גרויס-רוסלאנד זענען פון יעדע 100 חתונות געווען געמישטע: ביי יודען — 18.8 (1925), 25.0 (1926) און 27.2 (1927). ביי אוקראינער — 10.1, 12.7 און 14.3. ביי ווייסרוסען — 33.3, 37.6 און 48.8. ביי פאלאקען — 80.5, 82.2 און 85.6. ביי דייטשען — 15.3, 10.9 און 14.1.

אין ווייסרוסלאנד האבען אין יאהר 1926 פון יעדע 100 פערהייראטע מענער גענומען פרויען פון אנאנדער נאציאנאליטעט: ביי יודען — 2.0, ביי רוסען — 72.0, ביי פאלאקען — 33.0.

פון יעדע 100 פערהייראטע פרויען האבען גענומען מענער פון אנאנדערע נאציאנאליטעט: יודען — 4.0, רוסען — 40.0, פאלאקען — 41.0.

ווי עס איז צו זעהען פון די ציפערן האלט דער פראצענט פון די געמישטע חתונות ביי דער יודישער בעפעלקערונג אין רוסלאנד און אין שטייגען. בעזונדערס אויסגעוואקסען איז דער פראצענט פון די געמישטע חתונות אין גרויס-רוסלאנד, וואו ער האט דערגרייכט אין י. 1927 די ציפער 27.2. די דאזיגע ציפער איז צוויי מאל גרעסער פון פראצענט געמישטע חתונות ביי אוקראינער און ביי די דייטשען. די ציפערן פאר אוקראינע און ווייסרוסלאנד זאגען עדות אז מעהר האבען חתונה יודישע פרויען מיט נישט-יודישע מענער, איידער יודישע מענער מיט נישט-יודישע פרויען.

די צוזאמענגעשטעלטע מאטעריאלען וועגען די גט'ן שאפען א פאלגענדען בילד: אויף אוקראינא האבען זיך אין'ם יאהר 1927 גע'גט 3092 יודישע מענער און 3087 יודישע פרויען. פון די 3092 גע'גט'ע מענער האבען 236 (פראצענט 7.6) געהאט נישט-יודישע פרויען. פון די 3087 גע'גט'ע פרויען האבען 312 (פראצענט 7.5) געהאט נישט יודישע מענער. אזוי ווי אין יאהר 1927 איז אויף אוקראינא דער פראצענט פון געמישטע חתונות ביי יודען געווען 4.8, ביי מענער און 1.5 ביי פרויען, הייסט דאס, אז די צאהל גט'ן און געמישטע פארפאלק'ן איז אנדערטהאלבען מאל אזוי גרויס ווי די צאהל געמישטע חתונות, וואס זענען פארגעקומען אין יאהר 1927.

אין אייראפעאיש רוסלאנד האבען זיך אין יאהר 1926 גע'גט 3939 יודישע מענער און 3749 יודישע פרויען. פון זיי האבען 518 (פראצענט 13.0) מענער געהאט נישט-יודישע פרויען און 328 (פראצ. 8.3) פרויען געהאט נישט-יודישע מענער. די דאזיגע ציפערן זענען ווידער קלענער פון פראצענט פון די געמישטע חתונות, וואס זענען געשלאסען געווארען ביי יודען אין אייראפעאיש רוסלאנד אין יאהר 1926.

א דיפלאמאטישער פרישטיק אין האג

פון לינקס אויף רעכטס זיצען ארום טיש: דער בעלגישער פרעמיער יאספאר, די פרוי פון ענגלישען פינאנץ-מיניסטער סנודען, היימאנס, בעלגישער אויסערן-מיניסטער, האקליי, דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער קאנפערענץ גוט און פראנקווי בעלגישע זאך-קענער, ד״ר קורטיוס, דייטשער אויסערן-מינ. פרוי יאספאר, מיניסטער סנודען און פרוי פראנקווי

צווישען פאסאזשירן אין א רוסישען וואגאן

(ענדע פון זייט 3)

זיי געהאט. אוצט האבען זיי אלץ איבערגעלאזט אויף הפקר.״

זי פארקלערט זיך אויף א ווייל, בעטראכט מיך נאכאמאל, צי מאכט זי נים קיין טעות דערמיט, וואס זי רעדט צו מיר, און זעצט פאר:

„א קלוג פאלק זענען זיי, די דייטשען. נישט ווי אונזער ברודער, דער רוסישער מוזשיק. אבער פונדעסטוועגען איז עס א ריס אין הארצען צו זעהען ווי אזוי מענשען האבען זיך איינגעצאפט רואיגער אוהר וואלט געדארפט געווען זעהען, ווי אזוי זיי זענען אוועקגעפאהרען... געקומען צו אונז און געזאגט: מיר לאזען אייך אלצדינג איבער. דאס גאנצע פערמעגען, וואס אונזערע עלטערן און אורעלטערן האבען זיך דא פערהארעוועט, געבען מיר אייך אוועק מיט'ן גאנצען הארצען. געמט עס און נוצט עס אויס פאר זיך. מיר ווילען דא לענגער נישט בלייבען. דער איצטיגער רעזשים איז נישט פאר אונז. אונזערע דערפער אונטערצוגרעגן, אזוי ווי עס טוען א סך פון אייערע, ווילען מיר נישט, און זיך וואלגערען און די פורמעס ווילען מיר אויך נישט. פאהרען מיר דערפאר אוועק.

„אויף זייערע בעסטע פערד", דערצעהלט מיר ווייטער מיין שכנה, „זענען זיי אוועקגעפאהרען פון זייערע קאלאניעס צום באהן. ביי דער באהן האבען זיי זיך מיט זייערע פערד צוקושט, זיי איבערגעלאזט אויף גאט'ס בערואט און מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געלאזט קיין מאסקווא צו פאהרען פון דארט און ווייטער נאך ווייטער הוים. וואס זיי אליין האבען קיינמאל אין די אויגען נישט אנגעקוקט.

מיין שכנה קלויבט זיך גאר צו דערצעהלען און צו דערצעהלען. אבער ווייל פאר מיר זענען די דאזיגע מעשיות אינהרע נישט ניי, און ווייל די לופט אין וואגאן ווערט וואס ווייטער אלץ אומערטרעגליכער, לאז איך איהר וויסען, אז אויף דער נאהענטסטער סטאנציע גיה איך אראבער אין א „וויינבעך" וואגאן, און א וואגאן פון צווייטען קלאס.

„עס געפעלט אייך נישט אונזער עולם?" פרעגט זי מיך היימישליך.

„ניין, עס געפעלט מיר נישט די לופט פון די אראפגעצויגענע שטיוועל", שמייכעל איך, און ווען איהר אן ווי אונזערע שכנים אויף די אויבערשטע בענק ציהען אראפ פון זיך די שטיוועל, גרייטן צו לייגען זיך שלאפען.

„בריטישע געוואוינהייטען!..." לאכט זי פון מיר, און ווייזט ארום צווי שורות ווייסע, געזונדע ציין, וואס שיינען אין דער טונקעלקייט פון דעם שוואך בעלויכטענעם וואגאן.

(ענדע מארגען)

סוחרים און פאבריקאנטען!

— ס'איז צייט אויסצוקויפען —

האנדעלס-פאטענטן

אויפ'ן יאהר 1930,

וועלכע ס'בעזארגט פינקטליך און רעעל דאס ביורא

„ארגוס", זאכודניא 36, טעל. 10847

היפאטעקען-געלד

צו בילליגע צינזען

אויף בערלינער הייזער

בעזארגט שנעל

Ch. Regenwetter

n S. 14, Stallschreiber № 33

1 Telefon: Dönhoff 4337

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER, Łódż

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפעראטורען ווי צופאסען פערשידענע מאשינען-טיילען. און אויטאגענישע שווייסונגען.

אכטונג שטריקער!

איך שטעל צו טישען מיט מעסטערס פון 35 זל. און רעיעלע אויספיהרונג.

פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

קלויזולעס

— און —

זאבעזפיטשעניעס

אויף אלע שטעט אין פוילען

ערלעדיגט אמשנעלסטען דאס רעכטס-קאנסולענטען-ביורא

„ארגוס", 36 זאכאדניא 36

בעזהש״ית

מודעה רבה לאורייתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'

„נפלאות הסבא קדישא"

מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר'

ישכר בער זצ"ל מראדאשיץ.

בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתיו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו. מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בהן עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכה בו עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר

בהר"הח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ

לאדז, קאמיענא 17

הערה: גם התמונה של הר"הק הנ"ל יש להשיג אצלי.

בעמערקונג: אזוי ווי ס'האט איינער ארויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו"ר הק' ר' אליעזר דוד זצ"ל מראדאשיץ, און פון פארענט שטעהט א בילד, זאל מען וויסען, אז עס איז פולשטענדיג ליגענד, און עס איז אהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט"א מראדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאל אזעלכעס נישט פאסירען, בפקודת בני הרה"ק מראדאשיץ זי"ע חנ"ל.

אדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

אנאנסען אין „לאדזער טאגעבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

צו וואס לײדען שמערצען פון ארציסקעס, אז אין 2 טעג קענט איהר זיי בעזייטיגן נוצענדיג דעם פלאסטער „ראדיקאל" פרייז 30 גר. אויך פילען „ראדיקאל" וואשט אפ שמוץ און פלעקען פון אלע קאלירטע שיך — פרייז 50 גראשען. —

צו בעקומען ביים צייטונג פערקויפער ווינער פיעטריקאווער 10.

אזעלכעס איז נאך נישט געווען!

נאר וואס איז ארויס פון דרוק א חעכסט-אינטערעסאנט ספר פון יודישן פאלקלאר-אוצר א. ג.

„לעקסיקאן פון יודישע חכמות"

פון הרב ישעיה זלאטניק.

דער לעקסיקאן ענטהאלט די געקליבענע דבורים, גלייכווערטלער, אנעקדאטען און איינפאלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דעם לעצטער צייט, וועלכע זענען נאך אין ערגיץ נישט פערעפענטליך געווארען. אנ'אמת'ען גייסטיגען פערגעניגען קאן יעדער יוד געפינען אין די חכמות, וועלכע שפרודלען מיט'ן עכטען יודישען הומאר און וויץ, וואס זענען אזוי איינגענארטיג און אריגינעל אין דער וועלט-פאלקלאר-ליטעראטור. דאס ספר פאר'ן פרייז 3 זל.

איז צו בעקומען ביים מחבר:

Rabin Sz. Złotnik, Radom.

געגען נאכנאהמע ווערט נישט געשיקט.

א לוין-וועבער

זוכט ארבייט אויף קארד-שטיהל. אפערטען אפצוגעבען אין דער אדמיניסטר. פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער „J. S."

וויכטיג פאר אינדוסטריעלער און סוחרים!

Biuro Prawniczo-Windykacyjne

„JUSTICE"

לאדז, פעטריקאווער 62

ערלעדיגט פינקטליך און געוויסנהאפט זעמטליכע קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, נאדזארען סאנדאווא אופאדלאשטש'ן אויף גאנץ פוילן. מיר בעזיצן ספעציעלע פערבינדונגען מיט דאנציג, אויבער-שלעזיען, פאמארזשע און גאליציען. ביטעס ווערען אויך געשריבען פון אלע אורזשענדי-סקארבאווע, סאנדאווע אפעלאציעס א. א. וו. היפאטעק-אקטען און אינטערציזיעס, שותפות-אקטען ווערען ערלעדיגט דורך פאכמענישע קרעפטען, יורידישע עצות—אומזיסט. דאס ביורא איז טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוו. מיט אכטונג רעכטסקאנד.-ביורא „Justice" Piotrkowska 62

בעמ.: אינקאסא פון פראטעסטען ווערט ערלעדיגט אויף אייגענע קאסטען.

Strumpffabrik in Czernowitz (Rumänien) **sucht** tüchtigen **Werkmeister** für ihren Betrieb. Reflektiert wird auf eine Kraft, die im Reparieren der Kraft- und Handmaschinen selbstständig sein muss. Zuschriften sind direkt an die Fabrik „APEX", Czernowitz, Str. Stefan cel Mare 23 zu richten.

פוילישע שפראך

ווערט ערלענט גרינדליך דורך א קורצע צייט ווסכאדניא 18.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-הוטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע הוטע איבערארבייטע איך אויף גאנצליך ניי. געדענקט די אדרעס:

פאר נאר **2.50** זל.

23 זאוואדזקא 23

אין הויף. 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

בעמערק.: ביי הוטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג **50 פראצ.** ביליגער. ווי איבעראל

„TOLA"

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od wtorku, dnia 7.I. 1930 roku do Poniedziałku d. 13,1. 1930 r.

Dla dorosłych:

Białe Róże

Dramat obyczajowy, osnuty na tle prawdziwego zdarzenia. W rolach głównych: Diana Karenne, Dolly Davis i Jack Trevor.

Dla młodzieży:

Wielka Atrakcja

Dramat w 10 aktach—W rolach głównych: Keyn Maynard ze swoim fenomenalnym koniem Tarzanem.

Następny program: "Dziewica Orleanska"

פוק חזי מה עמא דבר!

(מנחות ד"ה)

אלע יודען ווייסען, אז קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט פון פוילען, אלע ארט פאדאניעס ווי: סאנדאווע, סקארבאווע און אדמיניסטראציינע אויך שותפות-אקטען, וואוינונגס-אקטען, אפעלאציעס, ווילאנטשעניעס איבערזעצונגען (אויך העברעאיש) א. ז. וו. שרייבט און ערלעדיגט לויט'ן אוסטאוו

רעכטסקאנסולענט: **י. ח. בוזין**

לאדז, אגראדאווא 3,

צוגענגליכע פרייזען (עגזיסטירט זייט 1910.)

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה, הוא שיעשה!

אזוי זאלטס ווייטער קומען אין די בעוואוסטע

רעכטסקאנסולענטען-ביורא

ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

זאכאדניא 52

טעלעפאן 148-79

וואו עס ווערט ווייטער ערלעדיגט און נעשריבען אלערליי ביטעס! קארגע, ציווילנע, האנדלצווע אפעלאציעס, אדוואלאניעס קלאוזולעס, זאבעזפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצען אין אלע שפראכען. מ'ט אכטונג

ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט

פיעטריקאווער 17

אבאנאמענטס-פרייזן: [illegible] — אנאנסען-פרייזן: [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski | Tłocznia: R. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16